

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною
безпекою

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:

Завідувач кафедри,
д.держ.упр., проф.
_____ **Ігор ПРИХОДЬКО**
« ____ » _____ 20__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: Удосконалення управління дебіторською заборгованістю в
системі фінансово-економічної безпеки підприємства

Освітньо-професійна програма «Управління фінансово-економічною
безпекою»
Спеціальність 073 «Менеджмент»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувачка

Ксенія КРИВА

Науковий керівник,
к.е.н., доцент

Тетяна САВАНЧУК

науковий ступінь, посада

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет: Обліку і фінансів

Кафедра: Обліку, оподаткування та управління фінансово-економічною безпекою

Освітньо-професійна програма: «Управління фінансово-економічною безпекою»

Спеціальність: 073 «Менеджмент»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« _____ » _____ 202_ р.

ЗАВДАННЯ

Кривій Ксенії Віталіївні

1. Тема кваліфікаційної роботи «Удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства»

керівник роботи Саванчук Тетяна Миколаївна, к.е.н.

затверджені наказом по ДДАЕУ від « 30 » листопада _____ 2022 р. № 3411 .

2. Строк подання здобувачем роботи – 13 лютого 2023 року.

3. Вихідні дані до роботи: Господарський кодекс України, наукові праці за темою, реєстри синтетичного, аналітичного обліку та фінансова звітність ТОВ «НЕОМАКС».

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити). 1. Теоретичні основи функціонування дебіторської заборгованості в системі фінансово-економічної безпеки підприємства. 2. Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторської заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки ТОВ «НЕОМАКС». 3. Шляхи удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки ТОВ «НЕОМАКС». Висновки і пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).

1. Підходи до визначення поняття «дебіторська заборгованість». 2. Основні завдання управління дебіторською заборгованістю. 3. Оцінка майна та капіталу ТОВ «НЕОМАКС» за 2017-2021 рр., тис. грн. 4. Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 років. 5. Оцінка фінансової стійкості ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 рр. 6. Суб'єкти контролю та управління дебіторською заборгованістю. 7. Динаміка зміни різних видів дебіторської заборгованості за 2017-2021 роки . Оцінка фінансово-економічної безпеки.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____ листопад 2022 р. _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичні основи функціонування дебіторської заборгованості в системі фінансово-економічної безпеки підприємства	15.03.2022	
2	Обліково-аналітичне забезпечення управління дебіторської заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки ТОВ «НЕОМАКС»	20.05.2022	
3	Шляхи удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки ТОВ «НЕОМАКС»	10.10.2022	
4	Висновки і пропозиції	25.01.2023	
5	Оформлення дипломної роботи	05.02.2023	

Здобувач _____ Ксенія КРИВА
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Тетяна САВАНЧУК
(підпис) (прізвище та ініціали)

Зміст

РЕФЕРАТ	4
Вступ	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЯК ФАКТОРА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	9
1.1. Сутність та поняття дебіторської заборгованості	9
1.2. Класифікація видів та форм дебіторської заборгованості	14
1.3. Завдання та методи управління дебіторською заборгованістю у системі фінансово-економічної безпеки підприємства	16
Висновки до першого розділу	24
РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «НЕОМАКС»	25
2.1. Фінансово-економічна характеристика ТОВ «НЕОМАКС»	25
2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими	36
2.3. Обліково-аналітичне забезпечення системи показників й оцінки якості формування дебіторської заборгованості	43
Висновки до другого розділу	47
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТОВ «НЕОМАКС»	49
3.1. Прогнозування дебіторської заборгованості у системі фінансово-економічної безпеки	49
3.2. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю	51
Висновки до третього розділу	54
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	59
ДОДАТКИ	64

РЕФЕРАТ

Тема: «Удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства»

Дипломна робота: 58 с., 8 рис., 17 табл., 4 додатки, 51 літературне джерело.

Об'єкт дослідження – процес управління дебіторською заборгованістю підприємства в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.

Мета роботи – дослідження та узагальнення теоретичних та практичних аспектів управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження – аналіз, синтез, спостереження, порівняння, узагальнення, індукції та дедукції, математичний, системний, розрахунково-конструктивний та статистико-економічний методи.

Розкрито сутність, поняття та класифікація дебіторської заборгованості, визначення методів управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки. Проведено аналіз фінансово-економічних показників ТОВ «НЕОМАКС», оцінка безпеки підприємства за показниками. Охарактеризовано організацію роботи служби економічної безпеки підприємства. Визначено шляхи удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки.

Результати впроваджені в діяльність товариства з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС».

Ключові слова

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ, УПРАВЛІННЯ, ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, АНАЛІЗ, УДОСКОНАЛЕННЯ

Keywords

ACCOUNTS RECEIVABLE, MANAGEMENT, FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY, ANALYSIS, IMPROVEMENT

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для кожного підприємства, що проводить свою діяльність, велике значення мають розрахунки з дебіторами. Будь то розрахунки з реалізації товарів, робіт та послуг, розрахунки з підзвітними особами чи іншими дебіторами, вони складають великий обсяг діяльності будь якого підприємства, організації, не зважаючи на те бюджетне воно чи приватне, на якій податковій системі знаходиться, чи яку саме діяльність проводить.

Дебіторська заборгованість, як і кредиторська, являє собою кита, на якому тримається грошовий обіг підприємства. Тому вона має велике значення. Так як, дебіторська заборгованість, у своїй суті, є активом, вигоду з якого ми отримуємо у майбутньому, коли контрагент заплатить за товар, згідно рахунку, або підзвітна особа складе звіт та здасть надлишкові кошти в касу, то чим більша дебіторська заборгованість, тим більше вигід отримає підприємство. Але, розуміючи одну з особливостей цінностей, пов'язаних з грошима, вони мають властивість знецінюватись та втрачати свої платіжні властивості. Тому відкладення отримання грошових цінностей, що і являє у собі дебіторська заборгованість, має добре управлятись та контролюватись, задля найбільшої вигоди для підприємства.

Управління дебіторською заборгованістю є однією зі складових фінансово-економічної безпеки підприємства. Воно забезпечує компанію безперервним вхідним грошовим потоком. Неправильність управління, ведення, контролю чи аналізу дебіторської заборгованості та несвоєчасність проведення відповідних дій для її регулювання може призвести до зменшення грошових коштів, що надходять підприємству та, у гірших випадках, до неплатоспроможності та банкрутства. [6]

Зменшення дебіторської заборгованості, у свою чергу, може свідчити про зменшення обсягів реалізації, що призводить до зменшення прибутку та загальної рентабельності підприємства.

Тому правильні управління, аналіз та контроль дебіторської заборгованості є запорукою стійкого розвитку підприємства, запобігання великого впливу дебіторської заборгованості на інші сфери діяльності підприємства та попередження негативних наслідків. Це й доводить актуальність вибраної теми.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є розкриття поняття дебіторської заборгованості, виявлення її впливу на систему фінансово-економічної безпеки підприємства, виявлення недоліків управління дебіторською заборгованістю, пошук методів їх вирішення та можливості удосконалення управління дебіторською заборгованістю.

Для досягнення мети в дипломній роботі поставлені до вирішення наступні завдання:

- розкрити сутність та поняття дебіторської заборгованості;
- дослідити класифікацію видів та форм дебіторської заборгованості;
- охарактеризувати завдання та методи управління дебіторською заборгованістю у системі фінансово-економічної безпеки підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику підприємства ТОВ «НЕОМАКС»;
- проаналізувати організацію роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінити її стан за окремими складовими;
- провести прогнозування дебіторської заборгованості у системі фінансово-економічної безпеки;
- знайти шляхи удосконалення управління дебіторською заборгованістю.

Об'єктом дослідження є процес управління дебіторською заборгованістю підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні аспекти удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.

Методи дослідження. При написанні дипломної роботи використовувались загальнонаукові та конкретно-наукові методи. Для визначення теоретичних аспектів дебіторської заборгованості, таких як сутність та поняття, використано методи порівняння, узагальнення, індукції та дедукції, для проведення класифікації – метод групування. При визначенні фінансово-економічної характеристики ТОВ «НЕОМАКС», характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінки її стану за окремими складовими використовувались такі традиційні методи як аналіз та синтез та спеціальний конкретно-науковий статистично-економічний метод. У ході роботи над прогнозуванням дебіторської заборгованості у системі фінансово-економічної безпеки був використаний конструктивно-розрахунковий метод. Для складання висновків до кожного розділу та загальних висновків по роботі використовувався метод узагальнення та системний метод. Для наочного представлення даних використано табличний та графічний методи.

Інформаційною базою дослідження є праці вітчизняних та зарубіжних вчених з управління фінансово-економічною безпекою, наукові статі, нормативно-правові акти України та міжнародні стандарти обліку, установчі документи, фінансові звіти, первинні та синтетичні документи ТОВ «НЕОМАКС», матеріали конференцій, періодичних видань та Інтернет-ресурси.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій з удосконалення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства, а саме:

удосконалено:

– методи інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, що включає внутрішній аналіз її зміни та відображення його результатів у таблиці Excel за розробленою формою;

– підходи до організації роботи з дебіторами, шляхом виділення їх

основних характеристик для створення «портрету дебітора», що буде врахований при побудові відносин з ним;

набули подальшого розвитку:

– систематизація методів управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства, що забезпечують реалізацію таких функцій управління як планування, організація, координація, мотивація та контроль;

– обґрунтування необхідності розрахунку на підприємстві резерву сумнівних боргів, що дозволить мати більш точну інформацію про реальність сплати певних сум заборгованостей.

Апробація результатів дипломної роботи. Основні положення дипломного дослідження обговорювались на XIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки: проблеми, пріоритети, перспективи» (Дніпро, 27-28 жовтня 2022р.).

Публікації. Основні положення дипломної роботи представлені у 1 науковій праці – теза доповіді у збірнику матеріалів науково-практичної конференції.

Структура і обсяг дипломної роботи. Дипломна робота складається з вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел, що нараховує 51 найменування, містить 17 таблиць, 8 рисунків, 4 додатка. Основний зміст дипломної роботи викладено на 64 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ЯК ФАКТОРА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та поняття дебіторської заборгованості

Функціонування підприємства – це великий та складний процес. Операційний процес діяльності підприємства можна поділити на такі етапи: покупка сировини, виробництво, реалізація і на кожному з цих етапів виникає заборгованість. [12]

Заборгованість – сума коштів (або інших активів), що підприємство повинно заплатити чи отримати. Заборгованість виникає через різниці в часі між виконанням своїх зобов'язань підприємствами. Наприклад, реалізацію товару провели однією датою, а оплату за цей товар іншою – саме в таку різницю між датами, виникає заборгованість. Також прикладом є розрахунки зі співробітниками стосовно підзвітних коштів, отримуючи кошти під звіт співробітник стає винним підприємству, повертаючи їх, заборгованість закривається. [32]

Через розвиток торгівлі та ринкових відносин, стосунки між підприємствами все більш розвиваються та розширюються. Розрахунки посідають важливе місце в цих стосунках та мають велике значення для діяльності усіх суб'єктів господарювання.

Проведений аналіз сутності «дебіторська заборгованість» у фаховій літературі говорить про те, що відсутній єдиний підхід до визначення цього поняття у працях різних науковців. Багато фахівців розкривали поняття дебіторської заборгованості. Кожен зробив внесок у розкриття його сутності. Визначення дебіторської заборгованості викликає багато суперечок. [28]

Дебіторська заборгованість походить від слова «дебет» від латинського

«debet», що означає «винен» або «мати», «одержати». Тобто це заборгованість, яку підприємство має одержати у майбутньому, яку інші суб'єкти підприємницької діяльності винні підприємству. Але це лише один підхід до визначення цього поняття. [14]

Можна виділити декілька підходів до визначення поняття «дебіторська заборгованість» (Рис.1.1).

Рис. 1.1. Підходи до визначення поняття «дебіторська заборгованість»

Сучасне розуміння визначення «дебіторська заборгованість» з'явилося ще у VIII ст. н. е., Дж. Дзаппа та Е. Деграндж [4] розглядали дебіторську заборгованість як один із показників, що характеризує фінансовий стан підприємств та є показником платоспроможності й виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання.

Берега С.Л. у своїх працях визначає дебіторську заборгованість як

«наслідок цивільних зобов'язань, що виникають у результаті визначеної угоди, яка оформлена договором і являє собою дію суб'єктів, що беруть у ній участь (юридичних чи фізичних осіб), результатом чого є виникнення товарних і грошових зобов'язань» [3]. Він розкриває сутність дебіторської заборгованості більше зі сторони права та через договірні відносини.

Матицина Н.О. вважає, що «Дебіторська заборгованість – це розмір неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності виконати грошові зобов'язання перед підприємством після настання встановленого договором строку їх оплати» [25], тобто як дефіцит грошових коштів суб'єкта підприємницької діяльності.

Хохлов Н.П. та Корнієнко Е.С писали у своїй праці: «Дебіторська заборгованість – це тимчасове заморожування оборотних активів у господарській діяльності підприємства, що стає причиною фінансових ускладнень» [44]. Але не завжди дебіторська заборгованість має поганий вплив, вона також є низьколіквідним активом, що принесе в майбутньому грошові кошти підприємству.

Лищенко О.Г. «Дебіторська заборгованість - це фінансовий актив, який є контрактним правом отримувати грошові кошти або цінні папери від іншого підприємства». [24]

Момот Т. вважає, що «дебіторська заборгованість - безвідсоткова позика контрагентам». [26]

Белозерцев В. – «Дебіторська заборгованість – грошове вираження результату вимушеної або заздальгідь запланованої господарсько-економічної операції кредитного характеру з контрагентами (юридичними або фізичними особами), що мала місце у минулому та борг за неї може бути достовірно визначений, узгоджений з контрагентом та сплачений підприємству у майбутньому, а в поточний момент відображений у балансі підприємства як актив» [11]. Таке поняття не бере до уваги сумнівну дебіторську заборгованість.

«Дебіторська заборгованість – це фінансова категорія, яка відображає

сукупність специфічних фінансових відносин з приводу способів і строків розрахунків між постачальниками та покупцями, яка набуває форми оборотного або необоротного (залежно від строковості заборгованості) активу постачальника – потенційно позитивного грошового потоку» – визначення Н.В. Новицької.[29] Автор не бере до уваги розрахунки з іншими дебіторами, крім покупців, тому визначення є неповним.

Деякі українські вчені вважають дебіторську заборгованість тим, що кошти вилучаються з підприємства або певний проміжок часу зберігаються іншими особами.[7, 20] Це визначення є недостатньо правильним, оскільки воно потребує уточнення. Тому що, кошти, вилучені з підприємства, не завжди стають дебіторською заборгованістю.

Вважаємо, що визначення автора Кірейцева Г. Г. про те, що «дебіторська заборгованість це насамперед вимога до повернення грошових коштів», найбільш влучно описує поняття, але й воно потребує доповнення. [21]

Підхід визначення поняття дебіторської заборгованості закордонними авторами є дуже цікавим. В перекладі з англійської «accounts receivable» має значення не тільки дебіторської заборгованості, а ще й інші варіанти перекладу: рахунки до отримання, рахунки дебіторів, дебітор за розрахунками. Визначення «рахунки до отримання» використовують вчені Д. Стоун та К. Хітчинг. [38]

Кожен науковець намагається розкрити поняття дебіторської заборгованості з різних сторін, з різних частин економічної науки. Тому визначення цього поняття багатостороннє та багатогранне. Не зважаючи на це, у законодавстві України є певно визначене поняття дебіторської заборгованості.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість» [31] визначає, що «дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату». Та в цьому ж стандарті вказано, що «дебітори – це юридичні та фізичні особи, які

внаслідок минулих подій заборгували підприємству певні суми грошових коштів, їх еквівалентів або інших активів».

Дебіторами, в свою чергу, можуть виступати усі суб'єкти господарювання:

– Юридичні особи: підприємства та організації, фінансові компанії, установи різних форм власності;

– Фізичні особи: працівники підприємства – підзвітні та матеріально-відповідальні особи, фізичні особи – підприємці. [30]

Згідно Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку №13 «Фінансові інструменти» [33]: «дебіторська заборгованість, не призначена для перепродажу - дебіторська заборгованість, що виникає внаслідок надання коштів, продажу інших активів, робіт, послуг безпосередньо боржникові та не є фінансовим активом, призначеним для перепродажу».

Правильне розуміння дебіторської заборгованості допомагає при веденні фінансового обліку та управління операціями з покупцями та замовниками. Усвідомлення важливості дебіторської заборгованості, управління нею та її аналізу, допомагає застереженню підприємства від можливих негативних наслідків. [8]

Сутність дебіторської заборгованості полягає у відстрочені платежів, спрощення обліку реалізації товарів, послуг та робіт, обліку розрахунків з підзвітними та матеріально-відповідальними особами, за розрахунками за авансами постачальникам та іншими операціями з дебіторами підприємства.

Підсумовуючи все вищесказане, можна сказати, що дебіторська заборгованість – фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій. Вона посідає важливе місце в системі управління підприємством, та має велике значення для стійкості й стабільності фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства.

1.2. Класифікація видів та форм дебіторської заборгованості

Для правильного управління та обліку дебіторська заборгованість поділяється на види та підвиди. Кожне підприємство може для себе визначити види дебіторської заборгованості, але є й загальна класифікація.

Головним є поділ дебіторської заборгованості на короткострокову (поточну) та довгострокову. Відповідно до Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку № 10 «Дебіторська заборгованість» [31] «Короткострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка виникає в ході нормального операційного циклу або буде погашена протягом дванадцяти місяців з дати балансу. Довгострокова дебіторська заборгованість – сума дебіторської заборгованості, яка не виникає в ході нормального операційного циклу та буде погашена після дванадцяти місяців з дати балансу. Критерієм поділу заборгованості на поточну і довгострокову є операційний цикл, тобто проміжок часу між придбанням запасів для провадження діяльності і отриманням грошей та їх еквівалентів від реалізації виробленої з них продукції або товарів і послуг».

Короткострокова дебіторська заборгованість також поділяється за видами:

1. Дебіторська заборгованість пов'язана з реалізацією товарів, послуг, робіт, що у свою чергу поділяється на:

- забезпечену (векселем);
- незабезпечена.

2. Дебіторська заборгованість не пов'язана з реалізацією товарів, послуг, робіт:

а) заборгованість за виданими авансами – заборгованість за виданими авансами постачальникам та підрядникам, попередня оплата;

б) заборгованість за розрахунками з бюджетом – за податками та платежами до бюджету;

в) заборгованість за нарахованими доходами – розрахунки за дивідендами, роялті, відсотками, що повинні бути отримані підприємством у майбутньому;

г) заборгованість із внутрішніх розрахунків – розрахунки з підзвітними та матеріально-відповідальними особами;

д) інша поточна дебіторська заборгованість.

Довгострокова дебіторська заборгованість поділяється на:

- заборгованість за майно передано у фінансову оренду;
- заборгованість забезпечена довгостроковим векселем;
- інша довгострокова заборгованість.

За способом погашення дебіторська заборгованість поділяється на монетарну (грошову) та немонетарну (інші активи).

За контрагентами – дебіторська заборгованість вітчизняних та іноземних дебіторів та .

За реальним терміном погашення дебіторська заборгованість поділяється на:

- заборгованість, термін сплати якої ще не настав;
- заборгованість, термін сплати якої минув (прострочена);
- заборгованість за якою минув строк позовної давності.

Заборгованість, термін сплати якої минув, також можна поділити на сумнівну та безнадійну. Сумнівна заборгованість – та заборгованість, щодо якої є невпевненість в її погашенні. Безнадійна заборгованість – заборгованість, щодо якої є впевненість, що вона не буде погашена та строк позовної давності якої минув. [18]

Для забезпечення погашення дебіторської заборгованості за якою минув строк позовної давності, підприємство створює резерв сумнівних боргів. Що дозволяє підстрахувати себе на випадок несплати дебіторської заборгованості контрагентами. Також створення резерву сумнівних боргів є одним з методів контролю та управління дебіторською заборгованістю.

1.3. Завдання та методи управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства

В системі фінансово-економічної безпеки управління дебіторською заборгованістю посідає важливе місце.

Дебіторська заборгованість – це показник фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності, що уособлює в собі заборгованість на користь підприємства на певну дату за наданими комерційними або споживчими кредитами покупцям та авансування постачальників, до яких у підприємства з'являється майнове право вимоги оплати боргу. [5, 13]

На сьогоднішній день вона може розглядатись як невід'ємний елемент функціонування підприємств на ринку, так як формує вигоди для учасників контрактних відносин.

Сутність дебіторської заборгованості розкривається більше для позичальника, ніж надання комерційного чи споживчого кредиту іншому боржнику. Вона також виступає одним із джерел погашення власної кредиторської заборгованості, одним з елементів оборотних активів, які можуть використовуватись у діяльності підприємства. [48,51]

З цього боку дебіторська заборгованість має бути об'єктом безперервного управління, зокрема, аналіз джерел її виникнення, строків та можливостей погашення, дотримання відповідного її рівня, який не призведе до підвищення ризиків функціонування підприємства.

Дебіторська заборгованість – є одним з зовнішніх факторів фінансово-економічної безпеки. Нестабільна ситуацію в країні, зменшення ринку збуту можуть призвести до негативних наслідків та навіть банкрутства підприємства. Управління дебіторською заборгованістю включає в себе аналіз ринку збуту, конкурентоспроможність, оптимізація погашення заборгованості та недопущення переходу її до сумнівної й безнадійної. [46]

Здійснення ефективного управління дебіторською заборгованістю є

одним із пріоритетніших завдань у функціонуванні підприємства з боку забезпечення певного рівня фінансово-економічної безпеки та досягнення кращих результатів фінансового стану. Дебіторська заборгованість має як позитивний, так і негативний впливи на функціонування підприємства. Тому вона має велике значення в управлінні фінансово-економічною безпекою.

Прострочення погашення дебіторської заборгованості може призвести до негативних наслідків, зокрема: [40]

- скорочення темпів розвитку підприємства у наслідок виведення коштів з обороту;

- зменшення цінності грошей внаслідок інфляції;

- необхідність підприємства отримувати позики для забезпечення циклу виробництва, що призведе до більших витрат, обмеження інвестиційних можливостей;

- поступове зниження рівня економічної безпеки і зниження платоспроможності. [45]

Зараз для українських підприємств гостро постає проблема управління дебіторською заборгованістю як основа забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. [41]

Дебіторська заборгованість має позитивний й негативний впливи на функціонування підприємства та його фінансово-майновий стан. Через це головною метою управління дебіторською заборгованістю підприємства є не уникнення її, що неможливе, але й зведення її значення до оптимального рівня, що визначається особливостями середовища діяльності підприємства, його фінансово-майновим станом та стратегією подальшого розвитку, а також досягнення балансу кредиторської й дебіторської заборгованостей та максимального рівня їх оборотності для забезпечення прибутку підприємства.

Розглядаючи це питання можна виділити основні завдання управління дебіторською заборгованістю: (Рис.1.2). [10]

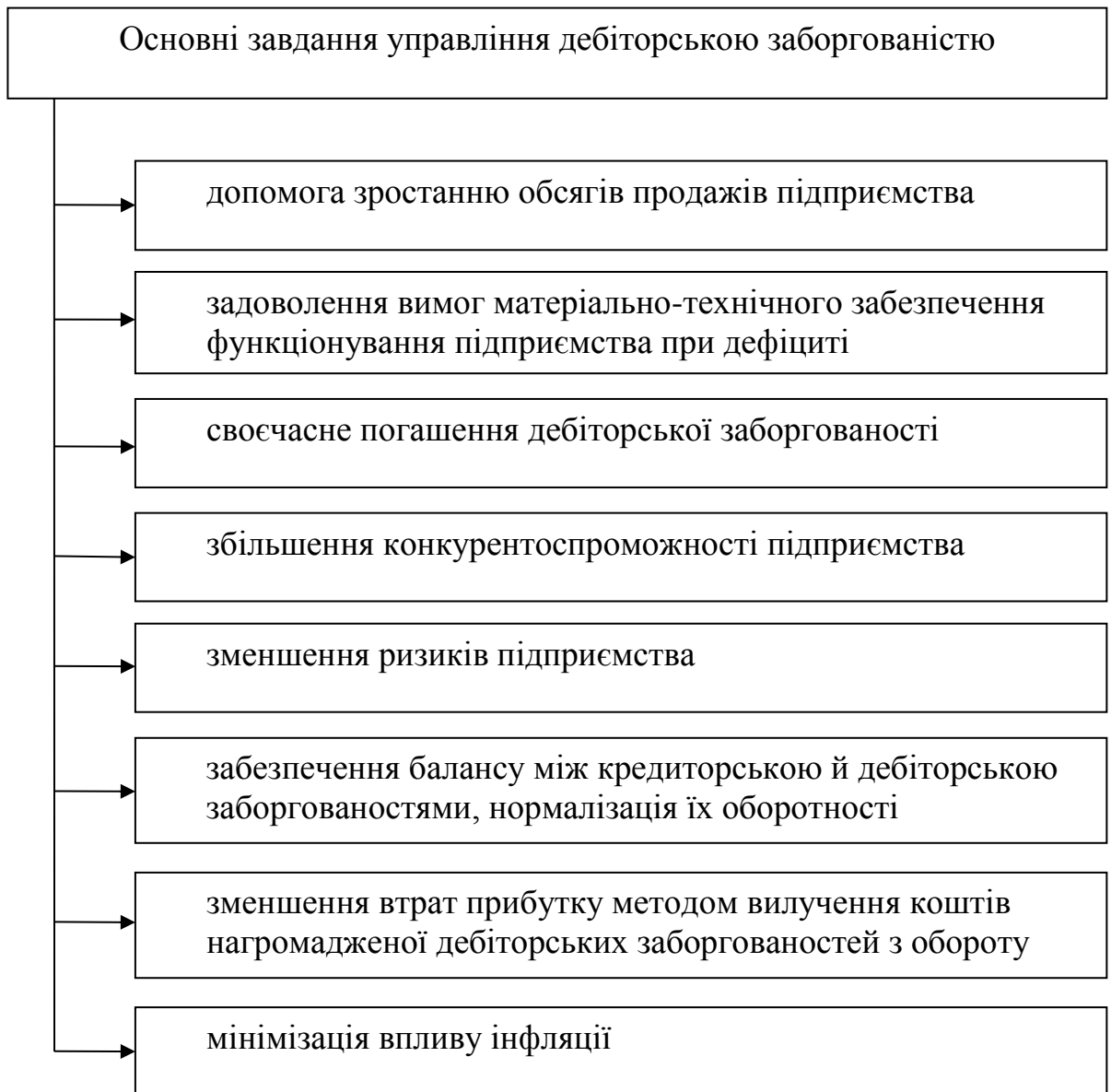

Рис. 1.2. Основні завдання управління дебіторською заборгованістю

Надамо коротку характеристику кожному із визначених завдань:

1) допомога зростанню обсягів продажів підприємства. Збільшення обсягів реалізації призводить до збільшення дебіторської заборгованості, що в свою чергу, веде до підвищення грошових потоків до підприємства;

2) задоволення вимог матеріально-технічного забезпечення функціонування підприємства при дефіциті. При недостачі грошових коштів для придбання сировини й запасів, підприємство повинне буде вдаватись до післяплати, що веде за собою збільшення кредиторської заборгованості;

3) допомога зростанню обсягів продажів підприємства. Збільшення обсягів реалізації призводить до збільшення дебіторської заборгованості, що в свою чергу, веде до підвищення грошових потоків до підприємства;

4) задоволення вимог матеріально-технічного забезпечення функціонування підприємства при дефіциті. При недостатчі грошових коштів для придбання сировини й запасів, підприємство повинне буде вдаватись до післяплати, що веде за собою збільшення кредиторської заборгованості;

5) своєчасне погашення дебіторської заборгованості. Контроль своєчасності погашення дебіторської заборгованості, не дозволить їй стати сумнівною та безнадійною, що забезпечить безперешкодний потік грошових коштів до підприємства; [43]

6) збільшення конкурентоспроможності підприємства. Покращення місця підприємства на ринку дозволить збільшити об'єми реалізації продукції, що призведе до збільшення прибутку;

7) зменшення ризиків підприємства. Правильне управління дебіторською заборгованістю дасть змогу мінімізувати негативні впливи, такі як зростання рівня фінансової залежності підприємства виникнення безнадійної дебіторської заборгованості, штрафних санкцій за несвоєчасну оплату, тощо;

8) забезпечення балансу між кредиторською й дебіторською заборгованостями, нормалізація їх оборотності. Перевищення кредиторської заборгованості може призвести до неплатоспроможності підприємства, а дебіторської, в свою чергу, до зниження фінансової стійкості та потреби у залученні коштів;

9) зменшення втрат прибутку методом вилучення коштів нагромадженої дебіторських заборгованостей з обороту. Кошти дебіторської заборгованості не приймають участь в обігу, але у майбутньому приносять вигоду для підприємства;

10) мінімізація впливу інфляції. Інфляція призводить до знецінення коштів. Але при немонетарній формі заборгованості, підприємство має змогу

зменшити інфляційний вплив, тому, при можливості, має використовувати цей метод.

Внутрішнє управління дебіторською заборгованістю можна реалізувати через функції управління, що наведені в таблиці 1.1. [16]

Таблиця 1.1

Методи управління дебіторською заборгованістю через функції управління

Функції управління	Заходи
Планування	Встановлення лімітів дебіторської заборгованості, тобто встановлення максимальних сум, на які можливе надання кредитування контрагентам
Організація	детальний аналіз договірної документації
	страхування ризиків, що пов'язані із дебіторською заборгованістю, створення резерву сумнівних боргів
Координація	збільшення кількості дебіторів для зниження ризику несплати боргів великими дебіторами
Мотивація	надання знижок при умові дострокового погашення заборгованості
	робота тільки за 100 % передплатою
Контроль	контроль за станом розрахунків для зменшення відстроченої та ліквідації простроченої заборгованості
	контроль співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості
	аналіз змін в сумах та структурі дебіторської заборгованості та їх впливу на фінансові показники діяльності
	оцінка платоспроможності та ділової репутації дебіторів (інформація про нових ділових партнерів)

Суб'єктами управління дебіторською заборгованістю є менеджери відділу збуту, бухгалтери, працівники фінансового відділу та, при наявності, відділу фінансово-економічної безпеки. [49]

Можна виділити два рівні управління дебіторською заборгованістю підприємства — координаційний та виконавчий. На виконавчому рівні поточне управління заборгованістю здійснюють керівники нижчих рівнів та безпосередньо працівники відповідних підрозділів. [22]

На координаційному рівні управління проводиться найвищою ланкою

підприємства — керівник, його заступники з економіки та фінансів, головний бухгалтер та ін. — шляхом затвердження стратегії управління дебіторською заборгованістю та узгодження її з іншими стратегіями підприємства. Також на цьому рівні оцінюють та контролюють ефективність функціонування системи управління заборгованістю. Такі методи управління дебіторською заборгованістю як: надання відстрочки сплати, можливість розбити на декілька платежів, збільшення строків оплати та мінімізація штрафів за несвоєчасне погашення дебіторами заборгованості призводить до збільшення бажання дебіторів замовляти продукцію саме в нашого підприємства, та покращення стосунків, але також може призвести до зменшення платоспроможності підприємства, перенос заборгованості в сумнівну й безнадійну та втрати грошових коштів та інших активів. [17,50]

Зовнішнім методом управління дебіторською заборгованістю є аутсорсинг.

Аутсорсинг – це передача на договірній основі функцій іншим організаціям, що спеціалізуються на виконанні конкретних робіт, виробництві продукції, наданні послуг і мають відповідний досвід, персонал, знання і технічні засоби.

Аутсорсинг полегшує для підприємству вирішення завдань, які неможливо чи недоцільно вирішувати самостійною. На сьогоднішній день ринок пропонує дуже велику кількість таких компаній. [37]

До аутсорсингових послуг з управління дебіторською заборгованістю входить:

- послуги кредитних бюро (збір та аналіз інформації, формування єдиної бази даних про контрагентів);
- страхові послуги (страхові компанії здійснюють страхування ризиків кредиторів);
- кредитні послуги (банки й інші фінансові організації надають кредиторам необхідні фінансові ресурси); [23]
- юридичні послуги (правовий супровід операцій з контрагентами);

– факторинг (комплекс послуг з управління дебіторською заборгованістю, до складу якого входять управління своєчасністю сплати боргу, оцінка платоспроможності дебітора, консультування, покриття кредитних ризиків);

– колекторство (робота зі стягнення великого обсягу заборгованості).

Найефективніше управління дебіторською заборгованістю проводиться тільки за наявності незалежного контролю. Такий контроль проводиться факторинговими компаніями. Функціями банк-фактору є перевірка платіжної дисципліни та ділової репутації покупців, контроль за своєчасністю оплати поставок дебіторами, управління ризиками за постачання з відстрочкою платежу, допомога постачальнику правильно будувати лімітну і тарифну політику. [19]

Основне завдання факторингу - забезпечити таку систему взаємовідносин з покупцями, при якій постачальник міг би надавати конкурентні відстрочки платежу своїм клієнтам, не відчуваючи при цьому дефіциту в оборотних коштах. Це можливо завдяки дострокового фінансування поставок з відстрочкою платежу банком-фактором у зручному для постачальника режимі.

Фінансування здійснюється в день надання накладної на відвантажену партію товару. Розмір дострокового платежу становить до 90% від суми поставки. Залишок коштів (від 10%) за вирахуванням комісії Фактора повертається відразу після оплати поставки покупцем. [42]

Схема факторингу виглядає наступним чином (рис. 1.3):

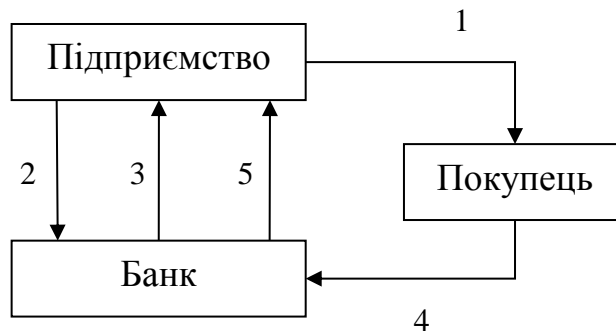

Рис.1.3. Схема факторингу

Таким чином факторинг включає:

1. Поставка товару на умовах відстрочки платежу.
2. Уступка права вимоги боргу за постачання Банку (або Фактору).
3. Фінансування (до 90% від суми поставленого товару) відразу після поставки.
4. Оплата за поставлений товар.
5. Виплата залишку коштів з поставки за мінусом комісії Фактора.

В результаті факторингу постачальник отримує можливість планувати свої фінансові потоки незалежно від платіжної дисципліни покупців, будучи впевненим у безумовному надходженні коштів з банку проти акцептованих товарно-транспортних документів за поставку з відстроченням платежу. [35]

Розглянувши завдання та методи управління дебіторською заборгованістю можна виділити декілька етапів:

- 1) освідомлення керівництвом важливості управління дебіторською заборгованістю;
- 2) виділення суб'єктів управління різних рівнів;
- 3) аналіз ведення дебіторської заборгованості, пошук проблемних питань та негативних моментів;
- 4) постановка проблеми та пошук можливих вирішень;
- 5) розробка стратегії управління дебіторською заборгованістю;
- 6) контроль на усіх рівнях управління;
- 7) розробка методів запобігання негативних впливів та впровадження їх на підприємстві.

Отже, головним зовнішнім методом управління дебіторською заборгованістю є факторинг. Він має під собою комплекс послуг, що надають факторингові компанії для полегшення обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю. Завдяки факторинговим компаніям, підприємство-постачальник без перешкод планує грошові потоки, що спрощує контроль та управління дебіторською заборгованістю.

Висновки до першого розділу

1. Дебіторська заборгованість – це фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій. Вона посідає важливе місце в системі управління підприємством, та має велике значення для стійкості й стабільності фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства.

2. Дебіторську заборгованість розрізняють за видами, в залежності від: строку погашення; відношення до реалізації послуг, товарів, робіт; способу погашення; виду контрагенту; реального терміну погашення.

3. Розглянуто завдання та методи управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства і встановлено, що внутрішньогосподарське управління дебіторською заборгованістю можна реалізувати через такі функції управління як планування, організація, координація, мотивація, контроль, що дозволило визначити відповідні для реалізації кожної функції методи управління дебіторською заборгованістю.

4. Ефективне управління дебіторською заборгованістю дає змогу підприємству правильно розподіляти доходи підприємства та забезпечувати платоспроможність на високому рівні. Основними завданнями управління дебіторською заборгованістю є: своєчасне погашення дебіторської заборгованості; збільшення конкурентоспроможності підприємства; зменшення ризиків підприємства; забезпечення балансу між кредиторською й дебіторською заборгованостями, нормалізація їх оборотності.

5. Головним зовнішнім методом управління дебіторською заборгованістю є факторинг. Він має під собою комплекс послуг, що надають факторингові компанії для полегшення обліку, контролю та управління дебіторською заборгованістю.

РОЗДІЛ 2. ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Фінансово-економічна характеристика підприємства ТОВ «НЕОМАКС»

Товариство з обмеженою відповідальністю «НЕОМАКС» займається виробництвом та реалізацією електромонтажних пристроїв та іншого електрообладнання.

Знаходиться за адресою: Україна, Дніпропетровська обл., м. Новомосковськ, вул. Північна, 4д.

Засновниками є Обушков Андрій Вікторович та Обушкова Світлана Володимирівна. Керівником організації є Москаленко Олена Миколаївна.

Розмір статутного капіталу складає 55 820 916,00 грн. Розмір внеску до статутного фонду Обушкова Андрія Вікторовича становить 30361380,00 грн., Обушкової Світлани Володимирівни – 25459536,00 грн..

Підприємство зареєстроване у Головному управлінні ДПС у Дніпропетровській області, Новомосковська ДПІ (м. Новомосковськ) як платник податків та єдиного внеску.

Постійний контроль якості продукції, безперервне вдосконалення технологій виробництва та впровадження інновацій дозволяють забезпечити споживачів виключно довговічними, екологічними та енергоефективними джерелами світла.

В асортименті компанії представлена різноманітна електромонтажні пристрої, які включають вилки штепсельні, розетки та інша апаратура для комутації чи захисту електричних кіл, з'єднувачі, контактні елементи та іншу продукцію пов'язану з електричним обладнанням.

Місія компанії - надати доступні можливості для створення комфортних умов життя та роботи, а також суттєвої економії та заощадження навколишнього середовища.

Мета компанії – забезпечити кожного споживача сучасною високотехнологічною системою освітлення, яка доповнить будь-яке приміщення та створить ідеальне середовище для відпочинку, роботи та розваг.

Перевагою компанії є постійний контроль якості продукції, безперервне вдосконалення технологій виробництва та впровадження інновацій, що дозволяють забезпечити споживачів виключно довговічними, екологічними та енергоефективними джерелами світла.

Основним напрямком діяльності Товариства є:

- 27.33 Виробництво електромонтажних пристроїв;
- 22.29 Виробництво інших виробів із пластмас;
- 27.90 Виробництво іншого електричного устаткування;
- 46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;
- 46.43 Оптова торгівля побутовими електротоварами й електронною апаратурою побутового призначення для приймання, записування, відтворення звуку й зображення;
- 46.49 Оптова торгівля іншими товарами господарського призначення;
- 46.90 Неспеціалізована оптова торгівля. [27]

Для повноцінного аналізу діяльності підприємства використовують відповідні коефіцієнти та формули. Використовуючи інформацію, що подана у фінансових звітах підприємства, таких як ф. №1 «Звіт про фінансовий стан» та ф. №2 «Звіт про фінансовий результат», аналізують кожен рік та проводиться аналіз з 5 років, для виявлення динаміки розвитку підприємства.

Аналіз діяльності можна поділити на декілька етапів. Представимо результати проведених розрахунків в таблицях 2.1.- 2.10.

Оцінка майна та капіталу ТОВ «НЕОМАКС» за 2017-2021 рр., тис. грн.

Види активів (майна) та пасивів (капіталу)	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	Відношення (%) 2021 р. до 2017 р.
Майно - усього	1768,2	15417,3	33448,7	49128,2	61154,2	3458,56
Необоротні активи	1,7	5437,2	6957,4	8942,4	11932,3	701900,00
Основні засоби	1,7	5437,2	6957,4	8735,0	11332,3	666605,88
Оборотні активи	1766,5	9980,1	26491,3	40185,8	49221,9	2786,41
Запаси	0,0	4547,1	7124,3	9935,5	11967,2	-
у т.ч. готова продукція	0,0	66,7	136,8	186,3	216,7	-
Поточна дебіторська заборгованість	1193,1	5316,7	14217,3	20672,9	25299,2	2120,46
Гроші, їх еквіваленти та поточні фінансові інвестиції	573,4	821,4	5002,2	9346,3	11658,4	2033,21
Інші оборотні активи	0,0	94,9	147,5	232,2	297,1	-
Витрати майбутніх періодів	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Капітал- усього	1768,2	16217,3	33448,7	49128,2	61154,2	3458,56
Власний капітал	1665,7	15935,7	27721,3	41461,1	45504,6	2731,86
Зареєстрований (пайовий) капітал	6000,0	18000,0	34900,0	51100,0	55820,9	930,35
Зобов'язання і забезпечення	102,5	281,6	5727,4	7665,2	15649,6	15267,90
Довгострокові зобов'язання	0,0	73,8	374,9	758,0	961,0	-
Поточні зобов'язання	102,5	207,8	5352,5	6907,2	14688,6	14330,34
Поточна кредиторська заборгованість	73,6	184,2	3396,4	4383,3	8145,7	11067,53

З таблиці 2.1 видно, що кожного року показники підприємства зростають. Основні засоби, наприклад, у співвідношенні до 2017 року зросло на 666605,88 %, що говорить про дуже швидкий розвиток підприємства, та у першу чергу виробництва, так як більшу частину основних засобів становить

саме виробниче обладнання. Запаси, як і повинно бути на виробничому підприємстві, зростають, але така велика їх кількість може говорити про те, що не всі запаси використовуються на виробництві та фірма закуповує запаси наперед, для безперервного функціонування підприємства, при кризових ситуаціях з поставкою запасів. Аналізуючи минулі роки та кризове становище, після пандемії та початку війни, це дуже добре рішення, так підприємство може виробляти продукція безперервно. Також, дивлячись на невелику кількість готової продукції, у 2018 році це 66,7 тис. грн., 2019 – 136,8, 2020 – 186,3, 2021 – 216,7, можна сказати, що все, що виробляє підприємство, добре реалізується. Тобто підприємство виробляє тільки по замовленням на реалізацію та трохи про запас для несподіваних швидких замовлень.

Поточна дебіторська заборгованість також дуже зросла. Відносно 2017 року на 2786,41%. Збільшення дебіторської заборгованості на кінець року свідчить про те, що більшість дебіторів виконують свої зобов'язання з оплати не вчасно, що призводить до зменшення грошових обігових коштів. Але не можна сказати, що грошових коштів підприємству не вистачає. У 2017 році це 573,4 тис. грн., 2018 – 821,4, 2019 – 5002,2, 2020 – 9346,3, 2021 – 11658,4. Найбільше зростання грошових коштів має місце у 2019 році, що свідчить про великий обсяг продажів. Інші оборотні активи також збільшуються, від 94,9 тис. грн. у 2018 році до 297,1 тис. грн. у 2021 році.

З капіталом справа також постійно змінюється. Так як підприємство із року в рік не отримує прибутку, то за рахунок збільшення статутного капіталу внесенням грошових коштів як додаткових вкладів, то статутний капітал постійно збільшується. У 2017 році він складав 6000 тис. грн, у 2018 – 18000, у 2019 – 34900, у 2020 – 51100, у 2021 – 55820,9. Довгострокові та поточні зобов'язання збільшують у більшому темпі, ніж дебіторська заборгованість, але суми не більші. Тобто збільшення кредиторської заборгованості в межах норми. Аналізуючи оцінку майна та капіталу, можна зробити висновок, що підприємство розвивається дуже швидко.

Оцінка руху та функціонального стану основних засобів ТОВ «НЕОМАКС»
2017-2021 років

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021р.
<i>Вихідна інформація, тис. грн</i>					
Вартість основних засобів на початок року	0,0	3,2	6003,8	8312,2	11419,3
Надійшло за рік	0,0	6000,6	2308,4	3141,2	5213,6
Вибуло за рік	0,0	0,0	0,0	34,1	83,7
Вартість основних засобів на кінець року	3,2	6003,8	8312,2	11419,3	16549,2
Нараховано амортизації за рік	1,5	565,1	788,2	1329,5	2532,6
Знос основних засобів: а) на початок року	0,0	1,5	566,6	1354,8	2684,3
б) на кінець року	1,5	566,6	1354,8	2684,3	5216,9
<i>Показники руху основних засобів</i>					
Річний приріст(+) або зменшення(-), тис. грн.	3,20	6000,60	2308,40	3107,10	5129,90
Темп зростання (зниження), %	0,0	187618,75	138,45	137,38	144,92
Темп приросту (зменшення), %	0,0	187518,75	38,45	37,38	44,92
Коефіцієнт оновлення, %	0,00	99,95	27,77	27,51	31,50
Коефіцієнт вибуття, %	0,0	0,00	0,00	0,41	0,73
Період оновлення (можливого повного вибуття), років	0,0	1,00	3,60	3,69	3,25
Коефіцієнт заміни (простого відтворення),%	0,0	0,00	0,00	1,09	1,61
Коефіцієнт розширення (розширеного відтворення), %	0,0	100,00	100,00	98,91	98,39
Період обороту, років	1,07	5,31	9,08	7,42	5,52
<i>Показники функціонального стану основних засобів</i>					
Коефіцієнт зносу, %: а) на початок року	0,0	46,88	9,44	16,30	23,51
б) на кінець року	0,0	17706,25	22,57	32,29	45,68
Коефіцієнт придатності,%: а) на початок року	0,0	53,13	90,56	83,70	76,49
б) на кінець року	0,0	-17606,25	77,43	67,71	54,32

Аналізуючи таблицю 2.2 можна сказати, що усі показники найбільші у 2018 році, але це через те, що у 2017 році підприємство тільки почало свою роботу, та працювало неповний рік.

Показники руху основних засобів, такі як річний приріст, темп зростання, темп приросту, коефіцієнт вибуття, період оновлення та коефіцієнт заміни поступово збільшуються. Коефіцієнт оновлення у 2019 та 2020 роках впав майже в 4 рази зі значення 99,95% у 2018, до 27,77% у 2019 та 27,51% у 2020, але у 2021 році знов виріс до значення 31,5%. Коефіцієнт розширення зі 100% у 2018 та 2019 роках, зменшується у 2020 році до 98,91%, а у 2021 до 98,39%. Це свідчить про поступове зменшення розширення підприємства та проведення діяльності на вже придбаних основних засобах. Період обороту спочатку збільшувався, з 1,07 років 2017, до 5,31 років у 2018 та 9,08 у 2019, але потім почав спадати у 2020 році – 7,42 років та у 2021 – 5,52 років.

Показники функціонального стану основних засобів. Коефіцієнт зносу на початок року з 2018 до 2019 року зменшився майже у 5 разів, але починаючи з 2019 по 2021 роки поступово збільшується. Коефіцієнт придатності на початок року веде себе повністю навпаки до попереднього показника на початок року, спочатку збільшується, а починаючи з 2019 року, поступово зменшується. Коефіцієнт придатності на кінець року поступово зменшується. Аналіз фінансових результатів діяльності наведений на рис. 2.1, 2.2. (Додаток А)

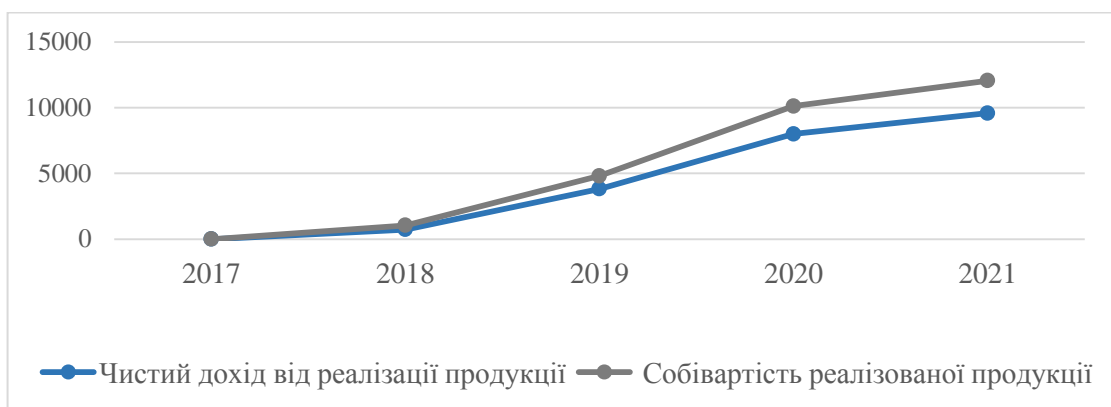

Рис. 2.1. Валовий збиток від реалізованої продукції

На рис. 2.1 видно, що з кожним роком собівартість реалізованої продукції зростає, та зростає більше ніж дохід від реалізації. Тому кожен рік ми фіксуємо збільшення збитку підприємства від реалізації продукції. Це потрібно виправляти, тому що якщо і далі так буде, то підприємство не буде сенсу працювати. Цього можна досягти зменшенням собівартості продукції, або збільшенням ціни на реалізацію.

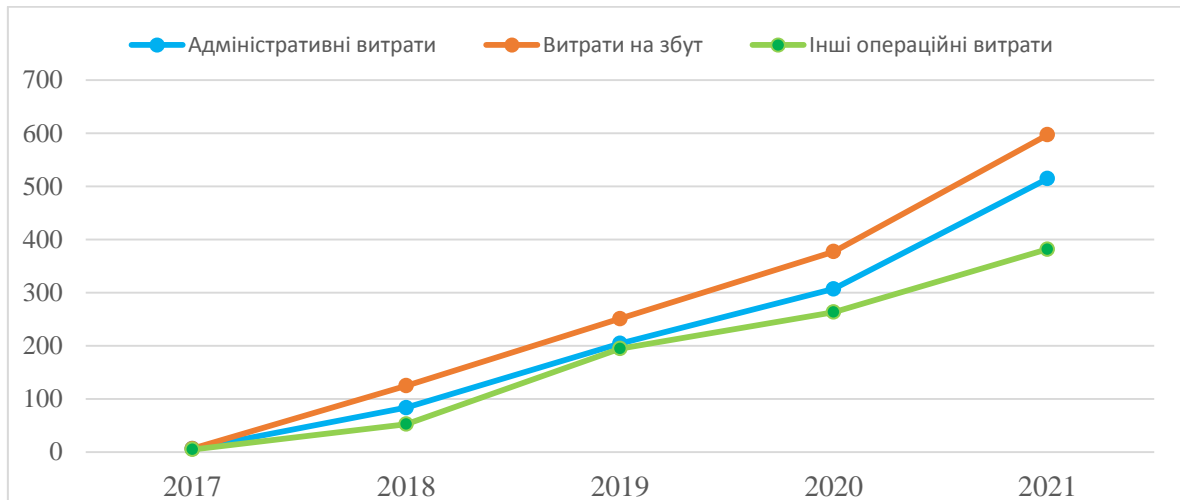

Рис. 2.2. Витрати операційної діяльності

Як видно нам рисунку, найбільше у підприємства витрат на збут. Витрати поступово збільшуються з кожним роком, тому що підприємство росте і розвивається.

Проводячи аналіз оцінки фінансової стійкості (Таблиця 2.3), можна зробити такі висновки.

Коефіцієнт автономії та коефіцієнт фінансування знаходяться у значенні норми, але поступово зменшуються, можуть у наступних роках вийти за нормативне значення. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу та коефіцієнт фінансового ризику мають майже однакові значення у межах норми. Поступово збільшуються, що також може призвести до виходу їх за поріг нормативного значення. Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів зменшується, як і повинен.

Коефіцієнт структури залученого капіталу то зменшується, то збільшується, що не входить до нормативного значення.

Оцінка фінансової стійкості ТОВ «НЕОМАКС» 2017-2021 рр.

Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1. Показники структури капіталу						
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,94	0,98	0,83	0,84	0,74
Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,06	0,02	0,17	0,16	0,26
Коефіцієнт фінансування	>1	16,25	56,59	4,84	5,41	2,91
Коефіцієнт фінансового ризику	<1	0,06	0,02	0,21	0,18	0,34
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	1,00	1,00	0,99	0,98	0,98
Коефіцієнт структури залученого капіталу	Збільшення	0,00	0,26	0,07	0,10	0,06
2. Показники стану оборотних активів						
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Збільшення	1664,00	10572,30	21138,80	33276,70	34533,30
Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів	>0,1	0,94	0,98	0,80	0,83	0,70
Коефіцієнт забезпеченості запасів	>0,5	0,00	2,33	2,97	3,35	2,89
Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів	Збільшення	0,34	0,04	0,14	0,18	0,20
3. Показники стану основного капіталу						
Коефіцієнт реальної вартості майна	Збільшення	0,00	0,62	0,42	0,38	0,38
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні	Збільшення	0,00	0,34	0,21	0,18	0,19
Коефіцієнт накопичення амортизації	Збільшення	0,47	0,09	0,16	0,24	0,32
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	Збільшення	1039,12	1,98	3,81	4,49	4,13

Показники стану оборотних активів. Коефіцієнт маневреності власного капіталу поступово збільшується. Коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів не входить до нормативного значення та поступово зменшується, що ще більше віддаляє його від норми. Коефіцієнт забезпеченості запасів у межах норми. Коефіцієнт маневреності власних оборотних коштів спочатку зменшився з 2017 по 2018 рік, але поступово набирає оберти, що задовольняє норму.

Показники стану основного капіталу. Коефіцієнт реальної вартості майна та коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні зменшуються, а повинні збільшуватись, що говорить про те, що реальна вартість майна та основних засобів зменшується. Коефіцієнт накопичення амортизації спочатку зменшився з 2017 по 2018 рік, але поступово набирає оберти, що задовольняє норму. Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів, не зважаючи на зменшення до значення 1,98 у 2018 році, поступово збільшується до 4,49 у 2020, але трохи зменшився у 2021 до значення 4,13. Що говорить про те, що співвідношення оборотних активів до необоротних спочатку зменшилось, потім поступово збільшувалось, що є гарним показником, але у 2021 році трохи зменшилось.

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів. (Додаток Б)

Показники «Середньоліквідні активи» та «Короткострокові зобов'язання», «Низьколіквідні активи» та «Довгострокові зобов'язання» й «Високоліквідні активи» та «Найбільш строкові зобов'язання» у парах задовольняють нормативні значення. Це говорить про те, що у підприємства достатньо активів, щоб закрити усі найбільш строкові, короткострокові та довгострокові зобов'язання.

Показники оцінки платоспроможності: коефіцієнт абсолютної ліквідності, проміжний коефіцієнт покриття та коефіцієнт покриття (загальної ліквідності) відповідають нормативним значенням. Та спостерігається зменшення показників, що може призвести до

невідповідності нормативним значенням у найближчі декілька років. Що говорить про зниження платоспроможності підприємства.

Показники оцінки оборотності оборотних активів: коефіцієнт обертання оборотних активів, коефіцієнт завантаження оборотних активів та тривалість одного обороту оборотних активів навпаки задовольняють нормативним значенням до 2020 року. Це свідчить про покращення оборотності оборотних активів. Але у 2021 значення коефіцієнту завантаження оборотних активів та тривалості одного обороту оборотних активів трохи збільшились. Підприємству потрібно запровадити заходу для збільшення оборотності оборотних активів. [1]

Оцінка ділової активності. (Додаток В) Загальний коефіцієнт обертання капіталу, фондівіддача необоротних активів, коефіцієнт обертання оборотних активів, коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості збільшуються з 2017 до 2020 років, але у 2021 зменшуються. Що веде за собою таке ж збільшення до 2020 року показників тривалості одного обороту оборотних активів, тривалості одного обороту оборотних виробничих фондів, тривалості одного обороту поточної дебіторської заборгованості.

Це каже про покращення ділової активності до 2020 року, але у 2021 поступове погіршення ситуації. Якщо підприємство продовжить у такому русі, то показники ділової активності можуть дуже погіршитись. Також це говорить про те, що заходи, які були впроваджені у 2021 році неефективні, та мають бути змінені.

Показники ділової активності власного капіталу та кредиторської заборгованості мають кращі показники, але також мають негативні прогнози розвитку у майбутньому.

Аналіз фінансових показників є дуже важливим для визначення фінансово-економічної безпеки підприємства, так як ці показники показують як само розвивається компанія, якій частині діяльності треба приділити

більше часу та уваги, а яка у подальшому розвитку може вивести підприємство на новий рівень. [47]

Коефіцієнт поточної ліквідності (Додаток Д) (загальний коефіцієнт покриття) – значення показника зменшується. Це говорить про зменшення ліквідності підприємства, зменшення можливості швидко закрити свої заборгованості.

Коефіцієнт швидкої ліквідності – також зменшується. Але знаходиться у нормі, через що має високий рейтинг.

Період оборотності дебіторської заборгованості, днів – зменшується з роками та має дуже низький рейтинг. Це свідчить про негативний розвиток.

Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів – збільшується. З рейтингу 10 у 2018 році до рейтингу 9 у 2019, 2020 та 2021 роках. Якщо буде подальший ріст показника, то це може сильно вплинути на підприємство.

Період оборотності активів, днів – зменшується, але не виходить за рейтинг показника – 0.

Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу) – збільшується, але з тим зменшується рейтинг й рейтинг у 2021 році.. Це говорить про збільшення залученого капіталу, а це погано впливає на підприємство.

Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів) – показник зменшується, але не втрачає свого рейтингу 10. Це говорить про те, що оборотні активи, у більшості, формуються за рахунок власних коштів. Тобто підприємству вистачає власних коштів для розвитку. Але його зменшення говорить про погіршення ситуації у майбутньому.

Рентабельність продажу, % – помітно зростання, але дуже незначне. Що не дозволяє збільшити рейтинг 0. Підприємство зовсім не рентабельне та працює зі збитком.

Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість)

капіталу) – показник також трохи збільшується, але має рейтинг 2.

Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу) – показник зменшується, це говорить про зменшення рентабельності капіталу, що має негативне значення.

Знос основних засобів, % (коефіцієнт зносу основних засобів) – збільшується і з тим зменшується рейтинг. Це свідчить про збільшення зносу, а з цього впливає і зменшення строку використання активів, що викликає проблеми у майбутньому.

Інтегрований показник фінансового стану засвідчив, що підприємства відносяться до класу Б. Проте, на кінець 2021 року цей показник склав 5,52, тоді як на кінець 2017 року він складав 6,08. Поступове зниження показника пов'язане зі збитковістю підприємства та низькими показниками ділової активності, що повинно бути предметом посиленої уваги зі сторони керівництва.

2.2. Характеристика організації роботи служби економічної безпеки підприємства та оцінка її стану за окремими складовими

Так як підприємство ТОВ «НЕОМАКС» є невеликим та тільки розвивається, то не має окремої служби фінансово-економічної безпеки. Кожен працівник, що зв'язаний з дебіторською заборгованістю, проводить її управління і контроль безпосередньо у своїй роботі.

Підприємством не розроблено положення про службу безпеки, так як такого аналізу, контролю та управління фінансово-економічної безпеки не проводиться. Це є одним із негативних моментів в діяльності підприємства.

Контроль й управління фінансово-економічною безпекою та усіма її чинниками покладено на головного бухгалтера, бухгалтерію, виконавчого директора підприємства та, безпосередньо, працівників відділів. Суб'єкти

контролю та управління дебіторською заборгованістю досліджуваного підприємства наведені у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Суб'єкти контролю та управління дебіторською заборгованістю

Суб'єкт	Функції
Відділ збуту	<ul style="list-style-type: none"> – пошук нових контрагентів та можливостей збуту; – аналіз ринку; – перевірка майбутніх покупців;
Юридичний відділ	<ul style="list-style-type: none"> – оформлення договорів; – перевірка контрагентів з юридичних питань; – ведення судових справ з примусового погашення дебіторської заборгованості, у разі потреби.
Бухгалтерія	<ul style="list-style-type: none"> – ведення обліку дебіторської заборгованості; – перевірка правильності оформлення первинних документів; – проведення поставок та розрахунків; – контроль своєчасності операцій та правильності їх відображення в обліку; – контроль своєчасності переведення дебіторської заборгованості до сумнівної, а потім і до безнадійної, якщо виникне потреба; – аналіз дебіторської заборгованості; – співставлення дебіторської та кредиторської заборгованостей, контроль за їх співвідношенням; – аналіз виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості; – відображення витрат та доходів від розрахунків з дебіторами.
Власник (директор)	<ul style="list-style-type: none"> – прийняття рішень стосовно управління дебіторською заборгованістю; – контроль роботи інших працівників компанії.

Нехтування фінансово-економічною безпекою і є однією із причин погіршення ситуації на підприємстві, що ми розрахували у попередньому розділі. Підприємство виділяє кошти лише на поточне функціонування, та все одно отримує збитки. [15]

Проведемо оцінку показників фінансово-економічної безпеки за складовими та представимо розрахунки у зведених таблицях.

Враховуючи збитковість діяльності підприємства особливої уваги потребує фінансова складова економічної безпеки, яка засвідчує чи достатньо у підприємства коштів на покриття витрат та формування запасів (табл.2.5)

Таблиця 2.5

Показники фінансової складової

Показник	Пояснення	Значення
$\pm E_c$	надлишок (+) чи брак (-) власних оборотних коштів (E_c), необхідних для формування запасів і покриття витрат (V), пов'язаних з господарською діяльністю підприємства	21605,1
$\pm E_T$	надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також середньострокових і довгострокових кредитів і позик (K)	22601,0
$\pm E_H$	надлишок чи брак власних оборотних коштів, а також довго-, середньо- і короткострокових кредитів і позик (K_T)	22601,0

Так як всі показники мають значення вище 0, то можна зробити висновок, що фінансова складова має абсолютне значення, для функціонування і підприємству вистачає власних коштів. Рівень фінансової безпеки – 5.

Розрахунок показників інформаційної складової представлено в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Показники інформаційної складової економічної безпеки

Показник	Пояснення	Значення
K_{II}	Коефіцієнт повноти інформації	0,6
K_c	Коефіцієнт суперечності інформації	0,7
K_T	Коефіцієнт точності інформації	0,7
$K_{i\delta}$	Коефіцієнт інформаційної безпеки	0,29

Так як коефіцієнт інформаційної безпеки має значення 0,29, то відповідно рівень безпеки низький та дорівнює 1.

Інтелектуальну складову оцінимо за показниками таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Показники інтелектуальної складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
K_{KB}	Коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства	0,058	2
K_{io}	Інтелектуальноозброєність	9,7	2
K_d	Норма доходності співробітників підприємства від використання інтелектуальної власності	26,1	2

Рівень інтелектуальної безпеки незадовільний та має значення 2.

Кадрова складова представлена показниками в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Показники кадрової складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
$K_{п}$	коефіцієнт плинності кадрів	0,14	2
$K_{в}$	коефіцієнт фізичного старіння кадрів	0,18	4
Φ_o	фондоозброєність працівників	98,47	3
$\Phi_{но}$	фондоозброєність працівників підприємства фондами не виробничого призначення	78,77	3

Рівень кадрової безпеки задовільний та має значення 3.

Враховуючи, що підприємство є виробничим промисловим підприємством, що виробляє складне обладнання, особливе значення для його функціонування має техніко-технологічна складова. Розрахунок її основних показників наведено в таблиці 2.9.

Показники техніко-технологічної складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
$K_{п.прод.}$	частка продукції підприємства, що перевершує та відповідає кращим аналогам в Україні	0,73	4
$K_{п.т.}$	частка технологічного устаткування (технологій виробництва), що відповідає кращим державним (світовим) аналогам	0,61	4
$K_{пат.прод}$	частка продукції, що випускається підприємством, яка захищена патентами	0,34	4

Рівень техніко-технологічної складової безпеки абсолютний та має значення 4. Рівень політико-правової складової розрахуємо в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники політико-правової складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
$K_{с.ар}$	питома вага судових й арбітражних справ у загальній сумі господарських договорів підприємства	0,1	3
$K_{вю}$	частка виграних судових й арбітражних справ у загальній кількості юридичних справ, що розглядалися	0,81	3
$K_{ш}$	питома вага одержаних і сплачених штрафних санкцій в загальній сумі зобов'язань за господарськими договорами підприємства	0,08	3
$K_{в.юр}$	частка витрат на юридичне забезпечення діяльності підприємства в структурі його загальних витрат	0,09	2

Рівень політико-правової складової безпеки абсолютний та має значення 3. Інноваційна складова представлена розрахунками в таблиці 2.11

Таблиця 2.11

Показники інноваційної складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
$K_{i.п}$	коефіцієнт впровадження нових інноваційних видів продукції	0,59	4
$K_{i.під.}$	частка інноваційних підходів, які використовуються у виробничому, управлінському та обслуговуючому процесі	0,107	3

Рівень інноваційної складової безпеки абсолютний та має значення 4.

Екологічна складова розрахована в таблиці 2.12

Таблиця 2.12

Показники екологічної складової

Показник	Пояснення	Значення		Рівень
		2020	2021	
$K_{б.п}$	Коефіцієнт безпечності продукції	0,95		2
$K_з$	Коефіцієнт забруднення середовища	0,1	0,9	2
$K_{зах}$	Коефіцієнт захисту середовища	0,7	0,05	1

Рівень екологічної складової безпеки абсолютний та має значення 2.

Силу складову охарактеризуємо двома основними коефіцієнтами (таблиця 2.13).

Таблиця 2.13

Показники силової складової

Показник	Пояснення	Значення	Рівень
$K_{в.ох}$	частка витрат на охорону підприємства в структурі загальних витрат	0,15	2
$K_{сб}$	забезпеченість працівників підприємства службою охорони	0,18	2

Рівень силової складової безпеки середній та має значення 2.

Зведемо отримані результати в таблицю 2.14.

Таблиця 2.14

Оцінка економічної безпеки підприємства

Назва складової безпеки	Максимальний рівень	Фактичний рівень	Відносна оцінка
Інтелектуальна	4	2	0,5
Кадрова	4	3	0,75
Техніко-технологічна	4	4	1
Політико-правова	3	3	1
Екологічна	2	2	1
Інформаційна	3	1	0,3333
Силова	3	2	0,6667
Фінансова	5	5	1
Інноваційна	4	4	1

Для наочності створимо діаграму (рис. 2.3)

Рис. 2.3. Оцінка фінансово-економічної безпеки

Аналізуючи отримані дані можна зробити висновок, що фінансово-економічна безпека підприємства знаходиться на високому рівні.

Показники інноваційної, фінансової, техніко-технологічної, екологічної та політико-правової складових фінансово-економічної безпеки дорівнюють одиниці, що говорить про повну відповідність нормативним значенням високого рівня безпеки. Показники кадрової – 0,75, силової – 0,67 та інтелектуальної – 0,5 мають середнє значення. Тільки показник інформаційної безпеки низького значення.

Не зважаючи на збиток від діяльності, що росте з кожним роком, підприємство має високий рівень фінансово-економічної безпеки.

2.3. Обліково-аналітичне забезпечення системи показників й оцінка якості формування дебіторської заборгованості

Обліково-аналітичне забезпечення має під собою взаємодію потоків інформації обліку, аудиту аналізу та контролю для безперервного функціонування підприємства.

Обліково-аналітичним забезпеченням системи показників дебіторської заборгованості є первинні документи її обліку, наказ про облікову політику, у якому вказано якими методами повинен проводитись облік, оцінка та контроль дебіторської заборгованості. [36]

До первинних документів обліку дебіторської заборгованості належать різні види документів, відповідно до виду дебіторської заборгованості.

Первинні документи розрахунків з підзвітними особами:

1. Видача коштів під звіт – видатковий касовий ордер, виписка банку.
2. Закриття заборгованості підзвітної особи – авансовий звіт, к якому підколюються квитанції, чеки та квитки підтверджуючі витрати підзвітної особи.

3. Оприбуткування товарів, послуг, робіт (у разі придбання таких для підприємства підзвітною особою) – накладні та акти наданих

послуг/виконаних робіт.

4. Повернення невикористаних наданих під звіт коштів підзвітною особою – прибутковий касовий ордер, виписка банку. [34]

Первинні документи обліку розрахунків з матеріально-відповідальними особами за відшкодуванням завданих збитків: наказ керівника, акт інвентаризації, протокол інвентаризаційної комісії, розрахунок заробітної плати при утриманні відшкодування з заробітної плати матеріально відповідальної особи або виписка банку при перерахуванні коштів на рахунок підприємства особисто матеріально-відповідальною особою.

Первинні документи обліку поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги з вітчизняними контрагентами:

1. Виникнення дебіторської заборгованості:

- договір реалізації товарів;
- рахунок-фактура;
- накладна та товарно-транспортна накладна;
- податкова накладна.

2. Погашення дебіторської заборгованості або її забезпечення:

- виписка банку;
- короткостроковий вексель.

3. Розрахунки за бартерним контрактом – рахунок-фактура, накладні.

Первинні документи обліку поточної дебіторської заборгованості за товари, роботи послуги із закордонними контрагентами:

1. Виникнення дебіторської заборгованості:

- зовнішньоекономічний договір;
- комерційні документи (рахунки-фактури);
- накладні;
- митна декларація;
- транспортні накладні;
- платіжні документи сплати митних платежів та інших податків;

– розрахунки бухгалтерії курсових різниць.

2. Погашення дебіторської заборгованості або її забезпечення:

– виписка банку;

– короткострокові чи довгострокові векселі.

При виникненні дебіторської заборгованості з розрахунків за претензіями, первинними документами є претензія, рішення судових органів, акт приймання вантажу, згода постачальника на пред'явлену претензію, виписка банку. [39]

Первинні документи на ТОВ «НЕОМАКС» не всі знаходяться у відповідному оформленні. Деякі договори не мають підписів та печаток іншої сторони чи навпаки. Накладні та рахунки на відвантаження товарів не заповнені у потрібній формі. Документи неправильно зберігаються на створюють безлад у кабінеті.

Порівнюючи баланси за 5 років існування підприємства, можна сказати, що підприємство розвивається. Значення дебіторської заборгованості наведено у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Види дебіторської заборгованості підприємства за 2017-2021 роки

Стаття балансу	2017	2018	2019	2020	2021
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	152,9	800,2	1829,4	3939,3	6478,5
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом		2018,5	2974,4	3885,8	4083,4
Інша поточна дебіторська заборгованість	1040,2	2498,0	9413,5	12846,7	14737,3

На графіку (рис. 2.4) видно, що кожного року дебіторська заборгованість зростає. Найбільше всього зростає значення іншої поточної дебіторської заборгованості, до якої входить заборгованість дебіторів, що не

відноситься до розрахунків за товари, роботи, послуги та розрахунків з бюджету. А саме: розрахунки з підзвітними особами, за претензіями, за відшкодування збитків, з державними цільовими фондами та іншими дебіторами, а й також дебетове сальдо рахунків з кредиторами стосовно страхування, за нарахованими доходами та з іншими кредиторами.

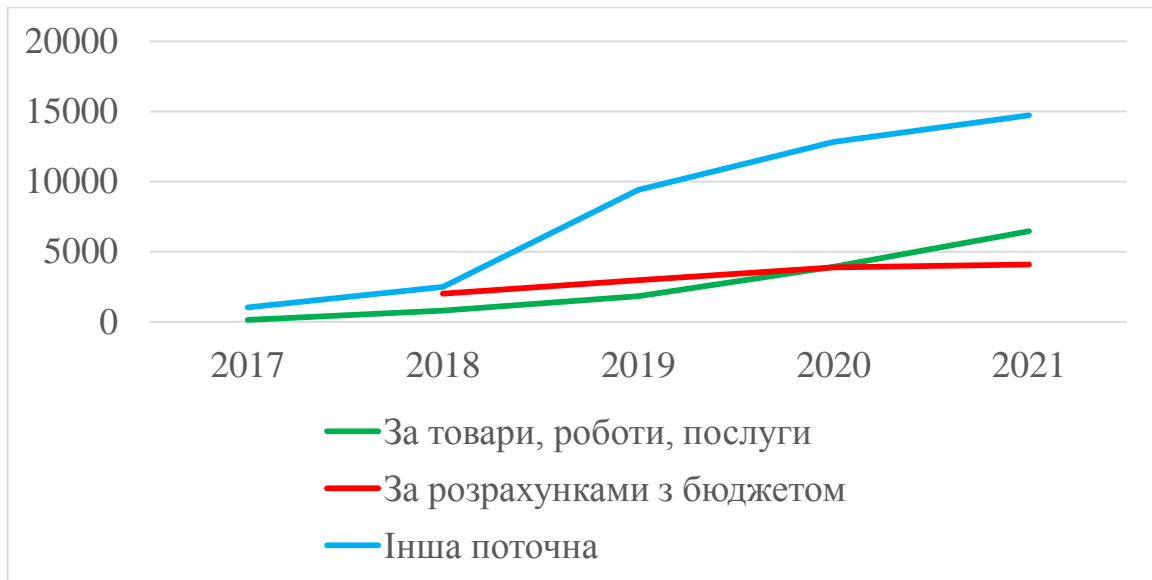

Рис. 2.4. Динаміка зміни різних видів дебіторської заборгованості за 2017-2021 роки.

Кожен рік зростає сума дебіторської заборгованості на кінець року. Та це питання потрібно вирішувати. Так як тенденція постійного збільшення дебіторської заборгованості може призвести до зменшення обігових коштів, зменшення платоспроможності підприємства, що у свою чергу призведе до збільшення кредиторської заборгованості та може призвести до банкрутства.

Аналізуючи усі зазначені раніше данні можна вивести недоліки управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки:

1. Відсутність певного управління дебіторською заборгованістю. Зі сторони управління, директора та головного бухгалтера, немає контролю за правильністю та відповідністю обліку. Не розроблено методи управління на підприємстві.

2. Не правильно організований документообіг з контрагентами. Не

наявні всі первинні документи виникнення та погашення дебіторської заборгованості. Не приділено уваги зберіганню документації.

3. Не проводиться аналіз сплати дебіторської заборгованості, переведення її у сумнівну та безнадійну. Не створено резерв сумнівних боргів на підприємстві, що не дає ніякого забезпечення при непогашенні дебіторської заборгованості.

4. При великій ціні собівартості та такому маленькому, відповідно до собівартості, доходу від реалізації, можливо неправильно розраховано відповідну ціну продукції, що при перегляді та відповідному аналізі допоможе збільшити обсяги реалізації та збільшити дебіторську заборгованість.

5. Не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті. Що може призвести до збільшення клієнтської бази.

6. Не проводиться контроль дебіторської заборгованості на підприємстві. Так як бухгалтери на підприємстві, виконують лише облік, а саме документальну його частину, тобто оформлення документів, та реєстрація господарських операцій у програмі, дебіторська заборгованість виходить з під їх зору контролю. Вони не виконують контроль та аналіз відповідних факторів.

Отже, питання управління дебіторською заборгованістю потребують удосконалення з метою оптимізації її рівня.

Висновки до другого розділу

1. Аналізуючи показники фінансово-економічної характеристики зробили висновок, що ситуація на підприємстві з кожним роком погіршується. Підприємству потрібно провести повний аналіз своєї діяльності та покращити стратегію розвитку.

2. Підприємство ТОВ «НЕОМАКС» є невеликим та тільки розвивається, то не має окремої служби фінансово-економічної безпеки. Кожен працівник, що зв'язаний з дебіторською заборгованістю, проводить її управління і контроль безпосередньо у своїй роботі.

3. Аналізуючи отриманні данні фінансово-економічної безпеки, можна зробити висновок, що безпека підприємства знаходиться на високому рівні. Всі показники мають високі та середні значення. Тільки показник інформаційної безпеки низького значення. Не зважаючи на збиток від діяльності, що росте з кожним роком, підприємство має високий рівень фінансово-економічної безпеки.

4. Обліково-аналітичне забезпечення на підприємстві не повне. Управління дебіторською заборгованістю майже зовсім не ведеться, тому має багато недоліків. Такі як: відсутність певного управління дебіторською заборгованістю, не правильно організований документообіг з контрагентами, не проводиться аналіз сплати дебіторської заборгованості, переведення її у сумнівну та безнадійну, не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті, не проводиться контроль дебіторської заборгованості на підприємстві.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Прогнозування дебіторської заборгованості у системі фінансово-економічної безпеки

Для повноцінного безперервного функціонування підприємства дуже важливе прогнозування дебіторської заборгованості, так як погашення дебіторської заборгованості є джерелом вхідних грошових потоків на підприємстві. [2]

Як показав аналіз дебіторської заборгованості 2017-2021 років, заборгованість постійно збільшується. Підприємство розширюється, збільшуючи обсяги виробництва та обсяги реалізації.

На початку 2022 року, підприємство підготувало всі необхідні документи та сертифікати для реалізації продукції у Європейський союз, а саме підприємство розраховує поставляти товар у Німеччину, у якій вже знайшлись декілька покупців. Це дозволить збільшити обсяги реалізації не менше як на 15%, так як спочатку плануються пробні поставки для знайомства ринку країни з продукцією підприємства. Також збільшаться обсяги постачання в країни, до яких вже реалізувався товар. Що зможе підвищити обсяги реалізації ще на 20% відносно 2021 року.

В 2022 році підприємство придбало ще дві машини для виробництва нових товарів для збільшення моделей продажу. Після проведення тестів та отримання сертифікатів якості, нова продукція зможе бути реалізована. Що дозволить збільшити обсяги у близько 15%, та збільшиться дебіторська заборгованість на 7%.

Так у 2022 році дебіторська заборгованість за товари збільшиться на

35% та буде становити 8745,98 тис. грн.

При позитивних оцінках контрагентів та за відсутності факторів, які можуть завадити (ще одна хвиля короно вірусу чи неприпинення війни), дебіторська заборгованість від реалізації товарів також буде збільшуватись.

Але при правильному управлінні дебіторської заборгованості, можна зменшити показники, не зменшуючи обсяги реалізації.

При реалізації заходів, які дозволять вивести управління дебіторською заборгованістю на новий рівень, можна буде збільшити обсяг грошових коштів, які підприємство буде отримувати як погашення дебіторської заборгованості. Тому роблячи висновок, можна сказати, що обсяги дебіторської заборгованості за товари, буде збільшуватись у меншому співвідношенні, так як буде погашена на кінець року.

Також одним із факторів стане те, що зважаючи на репутацію, яку українці та українські компанії отримали закордоном завдяки хоробрості та мужності відвойовувати своє, можна сказати, що після закінчення війни, більше закордонних компаній різних країн захоче працювати з українськими підприємствами, що призведе до збільшення обсягів продажу. Так як закордонні компанії, більш правильні та дисципліновані у погашенні заборгованості, то дебіторська заборгованість на кінець року збільшиться лише на 15% та буде становити 10057,9 тис. грн.

У 2024 році при повному введенні необхідних заходів для покращення управління дебіторською заборгованістю та їх правильній реалізації на підприємстві, можна припустити, що дебіторська заборгованість може зменшуватись, не зменшуючи при цьому обсяги реалізації, а навпаки. Тому у 2024 році дебіторська заборгованість на кінець року може зменшитись на 7%.

Але не підприємству не потрібно забувати, що дебіторська заборгованість функціонує у парі з кредиторською заборгованістю. Тому управлінню розрахункам з кредиторами також потрібно приділити увагу, для правильного співвідношення та функціонування дебіторської та кредиторської заборгованостей.

Прогноз зміни рівня дебіторської заборгованості на основі аналізу договорів з контрагентами та плану реалізації на 2023-2024 роки наведено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Прогноз зміни рівня дебіторської заборгованості у ТОВ «НЕОМАКС»

Таким чином, нами встановлено, що у ТОВ «НЕОМАКС» не приділяють належної уваги прогнозуванню дебіторської заборгованості і, відповідно, не здійснюють завчасних заходів впливу на її розмір. В той же час, розглянуті методи прогнозування та практика діяльності підприємства дозволила запропонувати здійснювати таке прогнозування шляхом аналізу договорів з контрагентами та плану реалізації, що забезпечить можливість впливати на її розмір управлінськими методами.

3.2. Удосконалення управління дебіторською заборгованістю

Удосконалення управління дебіторською заборгованістю потребує спочатку аналізу теперішньої ситуації на підприємстві та необхідно визначити недоліки, що і представлено у другому розділі роботи. [9]

Для виправлення недоліків управління дебіторською заборгованістю на підприємстві та його удосконалення ми пропонуємо наступне.

Наказом по підприємству затвердити суб'єктів та методи управління дебіторською заборгованістю. Суб'єктом управління на координаційному рівні повинен виступати головний бухгалтер. А на виконавчому рівні – бухгалтер по розрахункам з дебіторами.

Методами управління дебіторською заборгованістю можуть бути:

1. Аналіз. Проводити аналіз нарахування та погашення дебіторської заборгованості. Для кращого аналізу пропонуємо використовувати розроблену таблицю сервісу Excel за запропонованою формою (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз дебіторської заборгованості

Договір	№ поставки	Сума поставки	Строк погашення	Залишилось погасити	1 погашення	2 погашення	...
1	2	3	4	5	6	7	8...
				гр. 3 – гр.1- гр.2...			
1	1	10000,00	28.02.2023	2000,00	5000,00	3000,00	
1	2	15000,00	15.03.2023	5000,00	5000,00	5000,00	
Разом		2500,00 (Сума)		7000,00 (Сума)			

Заповнення такої таблиці займає менше 5 хвилин в день. Але одразу видно усі необхідні показники.

Перший лист – загальні відомості про дебіторську заборгованість, додаючи колонку «Дебітор».

Всі інші – окремо по кожному дебітору у алфавітному порядку.

Друкуючи оборотно-сальдову відомість наприклад з програми 1С підтягує всіх контрагентів та всі договори, погашені та непогашенні.

При закритті договору, тобто повній оплаті, його можна «приховати»,

щоб не заважав при огляді таблиці. Дані у інші листи можна підтягнути з першого, для зручності.

Також така таблиця підійде для аналізу та контролю також кредиторської заборгованості, для своєчасного погашення своїх боргів підприємством.

2. Документообіг. Для правильного документообігу потрібно розробити відповідний план. По якому підприємство буде діяти кожного разу. Також для кращого контролю документів, необхідно мати їх не лише у електронному вигляді, а й обов'язково у паперовому. По кожному великому контрагенту, якщо це можливо, зробити папку, де будуть усі договори, додаткові угоди, копії накладних кожної поставки товарів.

Також, при відправці документів контрагенту на підпис, у тій же таблиці, що наведена вище, можна додати колонку «У контрагента». Коли документи відправляються контрагенту, ставити дату відправки.

3. За цією ж таблицею за допомогою фільтрів, можна вибирати договори, сплата яких підходить до кінця. Попереджаючи контрагента завчасно. А у разі завчасної несплати нараховувати пеню та штрафи. Обов'язково переводити заборгованість у сумнівну. Та при довгій несплаті, завчасно реагувати та подавати позов до суду, для погашення через нього. Обов'язково до спливання строку позовної давності.

4. Переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів. Можливо підняти їх для отримання прибутку. У межах розумного, звісно. Щоб товар був конкурентоспроможний на ринку. Краще мати великих покупців, але мало, ніж багато маленьких контрагентів.

5. Аналізувати контрагентів, створювати їх портрет. Тобто розглядати як часто вони невчасно платять. Проводити аналіз ринку та пропонувати покращені умови оплати. Надання пільгових строків оплати, надання знижок при попередній оплаті. Що покращить відносини з контрагентами.

6. Затвердити контроль на підприємстві. Суб'єктом контролю першого рівня має виступати бухгалтер з обліку розрахунків з дебіторами. На вищому

рівні – головний бухгалтер. Проводити контроль сплати контрагентами своїх боргів. Запровадити контроль обліку та аналізу. Проведення контролю не лише своїх контрагентів, а й себе.

Контроль на усіх рівнях, призведе до покращення управління дебіторською заборгованістю. Найефективніше управління дебіторською заборгованістю проводиться тільки за наявності незалежного контролю.

7. Якщо підприємство не зможе справитись з ситуацією збільшення дебіторської заборгованості, то можливо потрібним буде звернутися до третіх осіб. Тобто заключити договір аутсорсингових послуг.

Аутсорсинг полегшує для підприємству вирішення завдань, які неможливо чи недоцільно вирішувати самостійною. На сьогоднішній день ринок пропонує дуже велику кількість таких компаній.

Факторингові компанії допомагають підприємствам зовсім не переживати за погашення заборгованості. Тому що вони беруть на себе більшість ризиків, пов'язаних з несплатою дебіторської заборгованості. Допомагають у контролі та управлінні.

8. Створити резерв сумнівних боргів. Для страхування себе у випадку несплати дебіторської заборгованості підприємство створює резерв сумнівних боргів.

Висновки до третього розділу

1. На основі аналізу договорів з контрагентами та плану реалізації на 2023-2024 проведено прогнозування дебіторської заборгованості у системі показників фінансово-економічної безпеки, так як для повноцінного безперервного функціонування підприємства воно є дуже важливим. Згідно отриманих даних після введення запропонованих змін та методів управління дебіторською заборгованістю ситуація повинна покращитись.

2. Удосконалено методи інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, що включає внутрішній аналіз її зміни та відображення його результатів у таблиці Excel за розробленою формою;

3. Обґрунтовано необхідність розрахунку на підприємстві резерву сумнівних боргів, що дозволить мати більш точну інформацію про реальність сплати певних сум заборгованостей.

4. Знайдено шляхи покращення управління дебіторською заборгованістю, головними з яких є: аналіз; затвердження документообігу; переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів; запровадження контролю на підприємстві; звернення до підприємств, що надають аутсорсингові послуги чи до факторингової компанії.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

1. Розкрито сутність дебіторської заборгованості та уособлено, що дебіторська заборгованість – це фінансовий інструмент, що має під собою заборгованість фізичних та юридичних осіб перед підприємством, стосовно грошових коштів та інших активів, що виникла внаслідок минулих подій. Вона посідає важливе місце в системі управління підприємством, та має велике значення для стійкості й стабільності фінансово-економічної безпеки діяльності підприємства.

2. Досліджено класифікацію видів та форм дебіторської заборгованості. Яка поділяється за такими ознаками: за строком сплати, за способом погашення, за контрагентами, за реальним терміном погашення, за приналежністю до реалізації.

3. Розглянуто завдання та методи управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства і встановлено, що внутрішньогосподарське управління дебіторською заборгованістю можна реалізувати через такі функції управління як планування, організація, координація, мотивація, контроль, що дозволило визначити відповідні для реалізації кожної функції методи управління дебіторською заборгованістю.

4. Надано фінансово-економічну характеристику підприємства ТОВ «НЕОМАКС». З якої можна зробити висновок, що підприємство тільки розвивається. Інтегрований показник фінансового стану засвідчив, що підприємства відноситься до класу Б. Проте, на кінець 2021 року цей показник склав 5,52, тоді як на кінець 2017 року він складав 6,08. Поступове зниження показника пов'язане зі збитковістю підприємства та низькими показниками ділової активності, що повинно бути предметом посиленої уваги зі сторони керівництва.

5. Проаналізовано організацію роботи служби економічної безпеки

підприємства та оцінено її стан за окремими складовими. Підприємство ТОВ «НЕОМАКС» є невеликим та тільки розвивається, то не має окремої служби фінансово-економічної безпеки. Кожен працівник, що зв'язаний з дебіторською заборгованістю, проводить її управління і контроль безпосередньо у своїй роботі, проте безпека підприємства знаходиться на високому рівні. Всі показники мають високі та середні значення, не зважаючи на те що в даний момент підприємство є збитковим.

6. Обліково-аналітичне забезпечення на підприємстві не повне. Управління дебіторської заборгованістю майже зовсім не ведеться, тому має багато недоліків. Такі як: відсутність певного управління дебіторською заборгованістю, не правильно організований документообіг з контрагентами, не проводиться аналіз сплати дебіторської заборгованості, переведення її у сумнівну та безнадійну, не проводиться робота з клієнтами стосовно знижок та надання послаблень при оплаті, не проводиться контроль дебіторської заборгованості на підприємстві.

7. Розглянуті методи прогнозування та практика діяльності підприємства дозволила запропонувати здійснювати таке прогнозування шляхом аналізу договорів з контрагентами та плану реалізації, що забезпечить можливість впливати на її розмір управлінськими методами.

8. Удосконалено методи інформаційного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, головним з яких є аналіз з використанням розробленої таблиці сервісу Excel, що допоможе проводити відповідний аналіз та своєчасно виявляти недоліки, затвердження графіку документообігу.

9. Знайдено шляхи покращення управління дебіторською заборгованістю, головними з яких є: затвердження документообігу; переглядати та аналізувати ціни на продаж товарів; запровадження контролю на підприємстві; звернення до підприємств, що надають аутсорсингові послуги чи до факторингової компанії.

10. Обґрунтовано необхідність розрахунку на підприємстві резерву

сумнівних боргів, що дозволить мати більш точну інформацію про реальність сплати певних сум заборгованостей.

Впровадження зазначених заходів, на нашу думку, дозволить зменшити рівень дебіторської заборгованості підприємства та відповідно зменшити обсяги її непогашення, а отже і підвищити економічну безпеку підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аранчій В.І. Фінансова стратегія в системі управління підприємством / В.І. Аранчій, О.П. Зоря // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – 2010. – № 2. – С. 156–159.
2. Безугла В.О. Фінансовий механізм оптимізації дебіторської заборгованості підприємства / В.О.Безугла, М.М. Чирва // Наука й економіка. – 2009. – № 2 (14). – С. 9–13.
3. Береза С.Л. Проблема визначення дебіторської заборгованості в обліку / С. Л. Береза // Вісник ЖДТУ. 2003. № 4 (26). С. 32–37.
4. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Київ : Вид-во КНЕУ, 2005. 592 с.
5. Білик, М.Д. Управління дебіторською заборгованістю підприємств [Текст] / М.Д.Білик // Фінанси України. – 2003. – № 12. – С. 2437.
6. Блакита Г. В., Бровко О. Т. Актуальні питання управління дебіторською заборгованістю. Збірник наукових праць ВНАУ Серія: Економічні науки. 2012. № 3 (69). С. 23–29.
7. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент / І. А. Бланк. – К. : Ніка-Центр. – 2004. – 656 с.
8. Блащак Л.М. Шляхи до раціонального управління дебіторською заборгованістю / Блащак Л.М. // Науковий вісник «Львівської політехніки». – 2009. – №1. – С. 157-159.
9. Бойко Р., Зварич М., Панкевич Л., Лучечко Л. Бухгалтерський облік у бюджетних установах – Режим доступу: <https://readbookz.net/>
10. Боярко І.М. Оптимізація дебіторської заборгованості підприємства / І.М. Боярко // Економіка. Фінанси. Право. - 2018. - № 9. - С. 19–25.
11. Бугай В.З. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / В.З. Бугай, Н.О. Головка // Держава та регіони. - Серія: Економіка та підприємництво. – 2007. - №1. – С. 60-63.

12. Белозерцев В. Щодо товарного кредиту та дебіторської заборгованості на підприємстві / В. Белозерцев // Економіст. – 2009. – № 11. – С. 23–28.

13. Васильєва Л. М., Приходько І. П., Павлова Г. Є., Чернецька О. В., Погорєлова Т. П., Губарик О. М., Юрченко С. В. Організаційне та методичне забезпечення виконання дипломних робіт для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «управління фінансово-економічною безпекою» за спеціальністю 073 «менеджмент» галузі знань 07 «управління та адміністрування» другого (магістерського) рівня вищої освіти, 2022

14. Гаврилова Т.В. Управління фінансовою безпекою підприємства / Т.В. Гаврилова // Науковий вісник: Фінанси. Банки. Інвестиції – 2013. - № 4 (13). – С. 103-106.

15. Гойсан О., Жук О. Економічна суть дебіторської заборгованості

16. Гомілко Л.П. Оцінка фінансової безпеки підприємства / Л.П. Гомілко, Т.Ф. Косянчук // Вісник Хмельницького національного університету. – 2006. – № 4, Т. 2. – С. 46–49.

17. Гоцуляк С.М. Методи управління дебіторською заборгованістю / С.М. Гоцуляк // Вісник соціально – економічних досліджень: зб. наук. праць. Вип. 18. – Одеса, ОДЕУ, – 2004. — С. 69-74.

18. Гринюк І.М. Модель управління дебіторською заборгованістю / І.М.Гринюк // Науковий журнал «Економіка України». – 2017. –№ 2 (663). – С. 37-48

19. Гуня В.О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В.О. Гуня // Економічний простір. - 2008. - № 19. - С. 124-131.

20. Гуцал Г. В. Сучасні методи управління дебіторською заборгованістю підприємств – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/>

21. Дубровська Є. В. Дослідження сутності поняття «дебіторська заборгованість» / Є. В. Дубровська // Вісник Сумського державного університету. – 2009. – № 2. – С. 202–205.

22. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. Г. Кірейцев. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : ЦУЛ, 2002. – 496 с.
23. Кузьмін О. Є., Волович О. Б. Система управління заборгованістю підприємства. Наукові праці Національного університету харчових технологій. 2013. № 50. С. 243–247.
24. Крива К.В. Сутність та основні завдання управління дебіторською заборгованістю, 2022
25. Лігоненко Л. О., Новікова Н. М. Управління дебіторською заборгованістю підприємства: навч. посіб. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 275 с.
26. Лищенко О. Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О. Г. Лищенко, Г. М. Бескота // Держава і регіони. – Запоріжжя : Гуманіст. – 2009. – № 1. – С. 114–117.
27. Матицина Н.О. Основні засади регулювання розрахункових відносин через управління дебіторською заборгованістю / Н.О. Матицина // Бухгалтерський облік і аудит. 2015. № 12. С. 38–42.
28. Момот Т. Управління дебіторською заборгованістю підприємства / Т. Момот // Бізнес інформ. – 2003. – № 11–12. – С. 97–99.
29. Наказ про облікову політику ТОВ «НЕОМАКС», 2017
30. Нашкерська М. М. Управління дебіторською заборгованістю у структурі оборотного капіталу підприємства. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2009. № 647. С. 136–140.
31. Новицька Н. В. Теоретичні аспекти понять «дебіторська заборгованість» і «кредиторська заборгованість» / Н. В. Новицька // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 2. – С. 286-290.
32. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. №2756-УІ // [із змінами та доповненнями] [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

33. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 08.10.99 р.№ 237 // Все про бухгалтерський облік, 2011. – №10. – С.53-56.

34. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання» [Електронний ресурс]: затверджений наказом Міністерства фінансів України №20 від 31.01.2001 (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 13 «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс] : Наказ Міністерства фінансів України від 30. 10. 2001 року № 559.

36. Ружицький А.В. Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості для підвищення рівня економічної безпеки підприємства / Ружицький А.В., Томчишин О.О. // Науковий вісник «Львівської політехніки». – 2011. – №4. – С. 411-415. 91

37. Селезень О.М. Факторинг - як метод управління дебіторською заборгованістю – Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/>

38. Семенов Г.А. Економічний механізм формування та використання оборотного капіталу підприємств: моногр. / Г.А. Семенов, А.В. Бугай, О.О.Єропутова. – Запоріжжя : КПУ,2009. – 363 с.

39. Скорба О.А. Управління дебіторською заборгованістю та альтернативні методи її рефінансування / О.А. Скорба // Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук, праць. Вип. 204, Т. І. Дніпропетровськ, - ДНУ, - 2017. - С 196-202.

40. Стоун Д. Бухгалтерський облік та фінансовий аналіз / Д. Стоун, К. Хитчинг; пер. с англ. Ю. А. Огібін нова редакція – М. : Сирин, 2012. – 302 с.

41. Сурніна К.С. Удосконалення обліку дебіторської і кредиторської заборгованості промислових підприємств: автореф. дис. канд. економ. наук: спец. 08.06.04 Бухгалтерський одлік, аналіз та аудит / К. С. Сурніна. – Луганськ. – 2002. – 19 с.

42. Таратуа Л. В. Управління поточною дебіторською заборгованістю в умовах кризи. Сталий розвиток економіки: Всеукр. наук.-виробнич. журнал. 2011. № 4. С. 220–228.

43. Топоркова О.В. Управління дебіторською заборгованістю як один з інструментів фінансової політики підприємства / О.В. Топоркова, Т.О. Євлаш // Економічна стратегія і перспектива розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук, праць. – Вип. 1(7). – Харків, ХДУХТ, –2016. – С 84 - 89.

44. Федорченко О.Є. Сутність факторингу та його роль в управлінні дебіторською заборгованістю на підприємстві / О.Є. Федорченко // Економічний простір. - 2017. - № 13. - С. 237-243.

45. Харакоз Л.В. Аналіз форм і методів управління дебіторською заборгованістю / Л.В. Харакоз, А.С. Вдовіна // Вісник Дніпропетровського університету. - Серія: Економіка. – 2008. – № 1. – С. 53-57.

46. Хохлов Н.П., Корнієнко Е.С. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства

47. Хрущ Н.Д. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємства в сучасних інтеграційних процесах України / Н.Д. Хрущ, І.К. Білик // Економічний аналіз. - 2008. - № 3(19). - С. 247-250.

48. Чорненька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства, 2017

49. Шморгун Н.П. Фінансовий аналіз: навч. пос. / Н.П. Шморгун, І.В. Головка. – К.: ЦНЛ, 2006. – 528 с.

50. Єдинак Т. С. Проблеми управління дебіторською заборгованістю підприємств в умовах фінансово-економічної кризи. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. Запоріжжя : Класич. приват. ун-т. 2009. № 3. С. 54–57.

51. Якубенко Ю. Контроль дебіторської заборгованості на підприємстві / Ю. Якубенко. Аграрна наука ХХІ століття: реалії та перспективи: тези доповідей науково-практичної конференції 02-04 березня 2016 року: В 2т. – Том 1. Дніпропетровськ: типографія «Стандарт». – 2016. – С.41-42.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Фінансові результати діяльності ТОВ «НЕОМАКС», тис. грн.

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Операційні витрати, у тому числі:					
а) собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг);	0,00	1048,90	4804,00	10109,9	12055,9
б) адміністративні витрати;	5,80	83,50	204,10	306,90	514,60
в) витрати на збут;	6,30	124,80	250,90	377,10	597,30
г) інші операційні витрати.	4,70	52,40	194,70	263,40	381,60
Валовий прибуток (збиток)	0,00	-315,00	-987,50	-2111,90	-2474,40
Валовий прибуток (збиток) у % до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	-42,92	-25,87	-26,41	-25,82
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	-15,20	-564,60	-1528,90	-2747,60	-3286,50
Фінансові та інвестиційні доходи	2,00	16,40	35,80	1,10	29,40
Фінансові та інвестиційні витрати	0,00	19,80	0,00	0,00	24,50
Фінансовий результат до оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Витрати (дохід) з податку на прибуток	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий прибуток (збиток)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Чистий прибуток (збиток) у % до чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	0,00	0,00	0,00	0,00

ДОДАТОК Б

Оцінка ліквідності, платоспроможності та оборотності оборотних активів

ТОВ «НЕОМАКС», тис. грн.

Показник	Нормативне значення	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6	7
1. Оцінка ліквідності						
Високоліквідні активи (А1)	\geq П1	573,40	821,40	5002,20	9346,30	11658,40
Середньоліквідні активи (А2)	\geq П2	1193,10	5411,60	14364,80	20905,10	25596,30
Низьколіквідні активи (А3)	\geq П3	0,00	4547,10	7124,30	9935,50	11967,20
Найбільш строкові зобов'язання (П1)	\leq А1	73,60	177,60	3396,40	4383,30	8145,70
Короткострокові зобов'язання (П2)	\leq А2	28,90	30,20	1956,10	2525,80	6542,90
Довгострокові зобов'язання (П3)	\leq А3	0,00	73,80	374,90	758,00	961,00
2. Оцінка платоспроможності						
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	\geq 0,2	5,59	3,95	0,93	1,35	0,79
Проміжний коефіцієнт покриття	\geq 0,7	17,23	29,54	3,59	4,35	2,52
Коефіцієнт покриття (загальної ліквідності)	\geq 2	17,23	51,88	4,95	5,82	3,35
Коефіцієнт загальної платоспроможності	Збільшення	17,25	57,59	5,84	6,41	3,91

Продовження додатка Б

3. Оцінка оборотності оборотних активів						
1	2	3	4	5	6	7
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	-	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Середньорічна вартість оборотних активів	-	883,25	6273,30	18635,70	33338,55	44703,85
Коефіцієнт обертання оборотних активів	Збільшення	0,00	0,12	0,20	0,24	0,21
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Зменшення	-	8,55	4,88	4,17	4,67
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	Зменшення	-	3077	1758	1501	1680

ДОДАТОВ В

Оцінка ділової активності ТОВ «НЕОМАКС»

Показник	2017 р.	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5	6
Вихідна інформація, тис. грн.					
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	0,00	733,90	3816,50	7998,00	9581,50
Операційні витрати	16,80	260,70	649,70	947,40	1493,50
Середньорічна вартість капіталу	884,10	8992,75	24833,00	41288,45	55141,21
Середньорічна вартість необоротних активів	832,85	8800,70	21828,50	34591,20	43482,85
Середньорічна вартість оборотних активів	0,85	2719,45	6197,30	7949,90	10437,35
Середньорічна вартість оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	0,00	2273,55	5835,70	8529,90	10951,35
Середньорічна величина поточної дебіторської заборгованості	596,55	3254,90	9767,00	17445,10	22986,05
Середньорічна вартість власного капіталу	832,85	8800,70	21828,50	34591,20	43482,85
Середньорічна величина кредиторської заборгованості	36,80	125,60	1787,00	3889,85	6264,50
Показники ділової активності					
Загальний коефіцієнт обертання капіталу	0,00	0,08	0,15	0,19	0,17
Фондовіддача необоротних активів, грн	0,00	0,08	0,17	0,23	0,22
Коефіцієнт обертання оборотних активів	0,00	0,27	0,62	1,01	0,92
Тривалість одного обороту оборотних активів, днів	-	1334	585	358	392
Коефіцієнт обертання оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів	-	0,32	0,65	0,94	0,87
Тривалість одного обороту оборотних виробничих фондів, днів	-	1115	550	384	411

Продовження додатка В

1	2	3	4	5	6
Коефіцієнт обертання поточної дебіторської заборгованості	0,00	0,23	0,39	0,46	0,42
Тривалість одного обороту поточної дебіторської заборгованості, днів	-	1597	921	785	864
Коефіцієнт обертання власного капіталу	0,00	0,08	0,17	0,23	0,22
Тривалість одного обороту власного капіталу, днів	-	4317	2059	1557	1634
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	0,46	2,08	0,36	0,24	0,24
Тривалість одного обороту кредиторської заборгованості, днів	789	173	990	1478	1510

ДОДАТОК Д

Комплексна (рейтингова) оцінка фінансового стану ТОВ «НЕОМАКС»

Показники	Алгоритм розрахунку	2017 р.		2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		Питома вага (Vi, %) в інтегрованому показнику
		Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	Значення	Рейтинг	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Показники ліквідності												
Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття)	Ф №1: 1195/1695	17,23	10	51,88	10	4,95	10	5,82	10	3,35	10	8
Коефіцієнт швидкої ліквідності	Ф.№1: (1125+...+1165)/1695	17,23	10	29,54	10	3,59	10	4,35	10	2,52	10	8
Показники ділової активності												
Період оборотності дебіторської заборгованості, днів	Ф.№1: (1125+...+1155гр.3+1125+...+1155гр.4)/2*360 / Ф. №2: 2000	-	0	1596,63	0	921,29	0	785,23	0	863,64	0	9
Період оборотності оборотних виробничих фондів та готової продукції і товарів, днів	Ф. №1: (1100+1110(гр.3))+1100+1110(гр.4) / 2 * 360 / Ф.№2: 1300	0,00	10	50,47	10	62,81	9	62,51	9	64,47	9	9
Період оборотності активів, днів	Ф. №1: (1300(гр.3)+1300(гр.4)) / 2 * 360 / Ф.№2: 2000	-	0	4317,01	0	2059,02	0	1556,99	0	1633,76	0	9

Продовження додатка Д

<i>Показники фінансової незалежності</i>												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Коефіцієнт фінансової незалежності, % (коефіцієнт концентрації залученого капіталу)	Ф. №1: (1595+1695+1700)/1900 *100 %	5,80	10	1,74	10	17,12	10	15,60	10	25,59	9	9
Частка оборотних активів, сформованих за рахунок власних коштів, % (коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів)	Ф.№1: (1495+1595-1095)/1195 * 100 %	94,20	10	98,07	10	79,80	10	82,81	10	70,16	10	9
<i>Показники рентабельності</i>												
Рентабельність продажу, %	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№2: 2000	-	0	-77,39	0	-39,12	0	-34,34	0	-34,25	0	9
Рентабельність активів, % (загальна рентабельність (збитковість) капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290; Збиток = 2295 *100 / Ф.№1: (1900(гр.3)+1900(гр.4))/2	-1,49	4	-6,32	2	-6,01	2	-6,65	2	-5,95	2	9
Рентабельність капіталу, % (загальна рентабельність (збитковість) власного капіталу)	Ф.№2: Прибуток = 2290 або Збиток = 2295 * 100 / Ф.№1: (380(гр.3)+380(гр.4))/2	-1,58	4	-6,45	1	-6,84	1	-7,94	1	-7,55	1	9

